

katternö

SPECIALTRYCK • FEBRUARI 2012



**Klimat
Energi
Politik**



28 sidor om dagens trender och morgondagens energikällor

Tre frågor

■ *Miapetra Kumpula-Natri är på gång med sin tredje period som riksdagsledamot från Vasa. I riksdagen är hon ordförande för stora utskottet och ledamot i ekonomiutskottet. Tidigare arbetade hon som specialmedarbetare åt statsminister Paavo Lipponen och för organisationen Finland i Europa rf. Miapetra Kumpula-Natri är ingenjör, inskriven i Vasa universitet för fortsatta studier med nationalekonomi som huvudämne. Hon är ordförande för Österbottens förbunds fullmäktige.*



1. Alla energikällor har sina fördelar och alla har sitt pris. Vad bör vara vägledande när vi i Finland långsiktigt gör våra val i energipolitiken? Utsläppen, kostnaden och självförsörjningsgraden. Gammal teknik kommer knappast att vara aktuell i framtiden. Teknologi som belastar miljön mindre är redan av intresse överallt i världen. Det förnuftiga är att övergången till förnybara energikällor och ny teknik sker på ett planerat sätt. Åtgärder som tvingas fram snabbt blir i allmänhet dyra, genom att investeringarna inte hinner avskrivras. Elkonsumention kommer att fortsätta öka i samhället, vilket innebär att det lönar sig att satsa på utsläppsfri och effektivt producerad el. Kärnkraft och vindkraft är en del av det.

2. Hur ska vi förhålla oss i klimatfrågan? 90 procent av världens industriella energiproduktion baseras fortfarande på fossila bränslen och nu finns en ny trend mot fossilt. Klimatförändringen är ett faktum som behöver beaktas. Intresset för förnybara energialternativ är stort överallt i världen. Strävan att undvika utsläpp som påverkar klimatet går ofta hand i hand med att bättre beakta hur man använder naturresurserna. Tysklands brådstörtade och kategoriska kärnkraftspolitik riskerar att leda till ökade utsläpp. Samtidigt görs i landet omfattande satsningar på ny teknik som använder förnybara energikällor, där en del av syftet är att erövra en del av världsmarknaden. I världens femte största ekonomi, Kalifornien, finns i fråga om utsläppskriterier en ambition som till och med är större än EU:s. Energi är en nödvändighet för både hushållen och industrin, vilket betyder att energipriset av nationalekonomiska skäl behöver finnas med som en faktor i beslutsfattandet.

3. Vad är livskvalitet för dig? Tid med barn och familj. Den tiden tillbringas vi ofta i en gammal fiskestuga som vi har renoverat, försett med el och värmer med luftvärmepump och vid behov också med element. Tre eldstäder minskar elbehovet. Vi har en vattenkran, men vattnet till bastun bär vi in, och biotoaletten använder vi året om. Bostäderna i Vasa och huvudstaden hör till fjärrvärmenätet, lite extra el går till hemelektroniken och golvvärmen i badrummet.

Innehåll

Stormarna är inte människans fel 4

Klimatregeringen 6

Hur är regeringens faktakunskaper?

När klimatet blev politik 8

Jacob Nordangård avslöjar oljemiljardärernas projekt

IPCC:s rapport visar falsk flagg 11

Donna Laframboise hittade 5 587 ogranskade påståenden

Ville Niinistö's drömjobb 14

Framtidsministern har gjort en rivstart i klimatarbetet

Klimatet som den nya religionen 17

Eija-Riitta Korhola blir doktor på EU:s klimatagenda

Hur långt räcker stubbarna? 20

Är den fossila energin på väg tillbaka? 22

Barack Obamas beska besked

Naturens gåva till Finland 24

Nya Vapo-chefen Tomi Yli-Kyyny gör torven grönare

Varför talar vi förbi varandra? 26

Minna Näsman om känsla och förnuft i miljökonflikter

Katternö Specialtryck • februari 2012

Ansvarig utgivare Stefan Storholm, Storgatan 8, 68600 Jakobstad, tel. (06) 781 5300, stefan.storholm@katterno.fi, www.katterno.fi

Projektledare & redaktör Svenolof Karlsson/Storkamp Media, www.storkamp.com

Produktion Studio PAP, www.studiopap.fi **Layout** Glenn Nylund, Annika Lillkvist

Tryck Forsberg 2012

Vad är klimatfrågorna värda?

När jag tillträdde jobbet som VD för Katternökoncernen för tio år sedan tänkte jag mig aldrig att jag skulle hamna i klimatbranschen. Men så ser världen ut när man arbetar i energibranschen i dag att handlingsalternativen till stor del styrs av beslut som politikerna fattat i klimatets namn.

Att politikerna lägger spelregler får vi acceptera. Det är deras rättighet och skyldighet som våra folkvalda representanter. Samtidigt har vi som representanter för energibranschen också en rättighet och skyldighet att kräva att de politiska

besluten fattas på sakkunniga grunder och att besluten är långsiktigt konsekventa.

I det politiska perspektivet är en fyraårsperiod en naturlig utgångspunkt. Men vi i energibranschen måste ofta agera med ett fyrtioårsperspektiv. I investerings-

besluten måste ett stort antal faktorer vägas in och en riskbedömning göras. Osäkerheten gällande framtidens politiska trender är inte sällan den mest svårbestämbara faktorn.

ETT EXEMPEL PÅ nära håll är Alholmens Kraft, en mycket stor satsning på biobränsle som gjordes på Katternögruppens initiativ utgående från ett miljötänkande och utan statliga subventioner (frånsett ett minimalt investeringsstöd).

Efteråt har den politiska miljön förändrats. När Alholmens Kraft planerades, var biobränsle tillsammans med torv en politiskt önskvärd kombination. Senare har torven blivit 'ful', med en definition som ledande politiker gör med klimatet som argument.

I dag finns så många politiskt beslutade variabler i energiekvationerna att ta hänsyn till, både inhemska och internationella, att de är på gränsen till att vara oöverblickbara. Tanken var att koldioxidhandel skulle styra utvecklingen. Nu har vi ytterligare fått krav på andel förnyelsebar energi, effektivitetsdirektiv, krav på biodiesel-inblandning, investeringsstöd, skogsbränslestöd i olika former, inmatningstariffer och skatter i nya former. Frågan jag ställer mig är hur länge vi verkligen har en fungerande elmarknad.

Vad vi också har lärt oss är att anskaffningen av bioenergi är långt svårare i verkligheten än i de teoretiska beräkningarna. Trots idogt arbete i över

tio år inom Alholmens Kraft i samarbete med UPM tvingas vi konstatera att bioenergiråvaran ännu står bara för hälften av det totala bränslebehovet. Vi samlar stubbar, ris, hyggesrester och annat, odlar rörflen, bränner energiavfall och importerar bioråvara från utlandet. Frågan är också hur långt vi kan driva biobränsleutvinningen med skattestöd utan att äventyra skogsindustrins råvarutillgång.

I likhet med Katternö har kraftbolagen fortsatt investera för att övergå till biobränsle, nyligen bland annat Kervo, Kuopio och Jyväskylä, och det utan stora statsstöd. Det är därför förvånande att statsmakten nu förbereder ett specialstöd som speciellt skulle komma Helsingfors till del, för att man där ska följa exemplet. Detta trots att Helsingfors Energi i dag har en samproduktion av värme och el som i fråga om effektivitet och lönsamhet är bäst i landet.

I KATTERNÖGRUPPEN ÄR vi pionjärer i fråga om förnybar och koldioxidfri energi. Senaste exemplet är vårt beslut att investera i vindkraft i Merijärvi, i ett första skede med effekten 14 megawatt. Investeringsbeslutet möjliggjordes av statens löfte om feed-in-tariff i tolv år.

Trenden att subventionera förnyelsebar energi har internationellt emellertid kommit av sig på häpnadsväckande kort tid. Många av Europas länder har drastiskt börjat göra helt om. Det gäller till exempel de upphäussade satsningarna på vindkraft i Spanien och solceller i Tyskland. För de sistnämnda är kostnaderna för de tyska skattebetalarna redan osannolika 100 miljarder euro, trots att deras elproduktion på årsbasis är på gränsen till försumbar.

I sitt tal till nationen den 25 januari gjorde Barack Obama så en helomvändning: hans regering kommer härefter att arbeta målmedvetet för utvinning av skiffergas, det fossila bränsle som finns i enorma mängder både i USA och andra länder. Det skulle inte förvåna om andra regeringar snart följer i Obamas fotspår.

Vår nya regering i Finland har inte darrat på manschetten i sin klimatpolitik. Men frågan går ändå inte att undvika: Kommer Finland och Europa att fortsätta att gå en egen väg med klimatet som ledstjärna, även om det sker utan att resten av världen följer efter?

Jag bad Svenolof Karlsson, journalist och författare, att försöka fånga klimatfrågan sådan den ter sig i början av år 2012. Resultatet presenteras på de följande sidorna.

STEFAN STORHOLM
VD, Katternö Ab

Vad är viktigt för en medelstor energikoncern som Katternögruppen?

"Den regionala förankringen. Vi känner lokalsamhället och våra kunder känner oss. Det hjälper oss att hålla fötterna på jorden när vi står inför långsiktiga beslut."

Ralf Bertula
tidigare teknisk direktör
'regionorakel'



"Hög försörjningsgrad i energiproduktionen. Som köpare på elbörser har man ett sämre utgångsläge. Därför arbetar vi aktivt för att bygga ut våra krafttillgångar."

Antti Vilkuna
direktör
'energijägare'

A person in a blue and green outfit is rappelling down a rope in a forest. The forest is filled with many fallen trees and branches, suggesting a storm's impact. The person is wearing a helmet and safety gear. The background shows a dense forest with green foliage and brown tree trunks.

Stormarna människan

Ofta får vi höra att stormarna blivit svårare och katastroferna värre på grund av den globala uppvärmningen. Men ledande forskare håller inte med om det. Dessutom har det inte blivit varmare de senaste femton åren.

På de följande sidorna frågar vi hur klimathotet vuxit fram, granskar den senaste rapporten från FN:s klimatpanel IPCC och låter två politiker komma till tals i klimatfrågan, miljöminister Ville Niinistö och ledamoten i Europaparlamentet Eija-Riitta Korhola.

är inte s fel

Klimatregeringen

Ny lag ska göra Finland till ett föregångsland i klimatarbetet



Lehtikuva

Finlands nya regering den 22 juni 2011.

Med den regering Finland fick i fjol har vi tagit ännu ett steg in i klimatåldern. Vår klimat- och energipolitik ska framför allt fokusera på "att svara på den globala klimatutmaningen", och Finland ska vara ett föregångsland i klimathänseende, heter det i regeringsprogrammet. En särskild klimatlag aviseras också.

Regeringsprogrammets klimatutfästelser formuleras förutom i ett separat klimatkapitel även i avsnitten om miljö- och energipolitiken. Det återkommande budskapet är att "klimatförändringen" är en ödesfråga för Finland och världen.

Långsiktigt är målet ett koldioxid neutralt samhälle. Under 2012 ska regeringen besluta huruvida den ska stöda målet att redan till 2020 skärpa utsläppsminskningen från 20 till 30 procent, jämfört med 1990 års nivå.

Regeringen mål är vidare att Finland ska gå i täten bland annat i fråga om miljökompetens, ren teknik och hållbar naturresurspolitik. "Syftet är att skapa förutsättningar för ekologiskt hållbar tillväxt och nya arbetsplatser."

I enlighet med den klimat- och energipolitiska framtidsredogörelsen (antagen av Matti

Vanhanens regering i oktober 2009) ska en finländsk klimatpanel tillsättas för att ge regeringen råd och föreslå "utsläppsbudgetar".

Innan regeringsperiodens slut ska ett separat beslut fattas om en klimatlag, för att bland annat reglera en minskning av de utsläpp som inte omfattas av utsläppshandeln.

Regeringen säger också att Finland ska "statuera exemplet i EU" för skörd av biomassa och energiträd enligt hållbarhetskriterier. "Tillräckliga resurser" ska säkerställas för att byggandet av vindkraft ska framskrida smidigt. I fråga om solenergi, energieffektivitet och energisparåtgärder ska Finland "ta fram innovationer".

Inom jordbruket ska utsläppen av näringsämnen sänkas avsevärt med hjälp av nya metoder och "vid behov genom att utreda hur ändamålsenlig odlingen är". Förbud av forskforhålliga tvättmedel

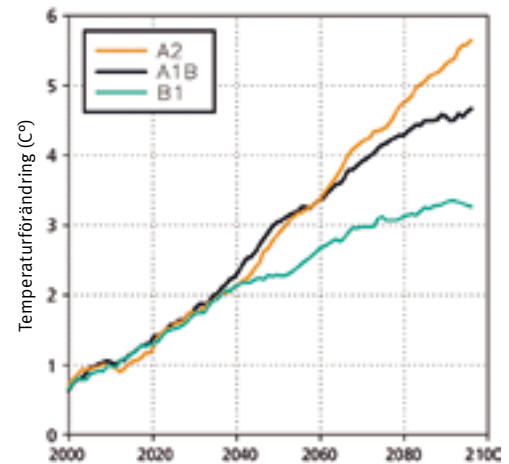


DIAGRAM 1. Så här kommer temperaturen i Finland att stiga fram till 2100, enligt forskare vid Meteorologiska institutet. A2-scenariot visar temperaturutvecklingen om koldioxidutsläppen fortsätter öka, B1-scenariot visar utvecklingen om utsläppen "begränsas effektivt".

ska förberedas. Miljöfostran av barn och unga ska "stärkas".

Efter den havererade Köpenhamnskonferensen om klimatet i december 2009 har den politiska trenden i världen varit att ta några steg tillbaka i klimatfrågan. Med regeringsprogrammets ambitiösa klimatmål avviker Finlands regering från mönstret.



DIAGRAM 3. Elände, elände... Vad vi har att vänta oss, enligt Sternrapporten, som tagits till grund också av Finlands regering.

Hur är regeringens faktakunskaper?

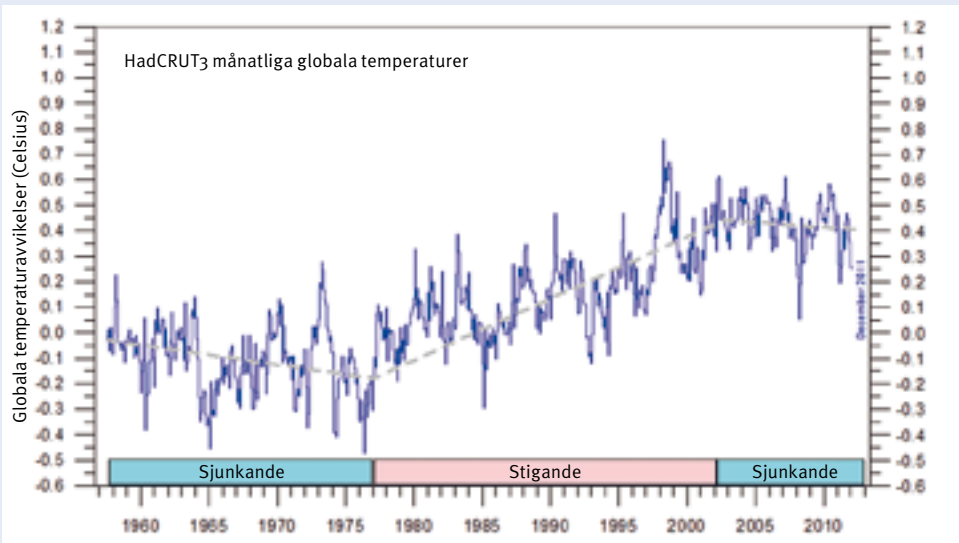


DIAGRAM 2. År 1958 inleddes kontinuerliga mätningar av luftens koldioxidhalt vid Mauna Loa, Hawaii. Fram till och med 2011 hade koldioxidhalten stigit från 316 till 392 ppm (miljondelar). Under samma period har den globala medeltemperatortrenden varit sjunkande 29 år (1958–1976 och 2002–2011) och stigande 25 år (1977–2001). Räknat på de senaste femton åren är den statistiska temperaturhöjningen noll. Enligt HadCRUT.

Regeringen hänvisar i sitt program till den framtidsredogörelse gällande klimat- och energipolitiken som statsrådet godkände i oktober 2009. Vad sägs i denna?

Redogörelsen sammanställdes av statsrådets kansli med beredning av de gröna klimatrådgivare Oras Tynkkynen. Underlaget härstammar till delar från IPCC, Sternrapporten och miljöorganisationer, i ett par fall med en känd Greenpeaceaktivist (Malte Meinshausen) som leverantör.

Bland annat ges (diagram 1) tre scenarier för den framtida årstemperaturen i Finland. Som synes kommer den att stiga med 5 grader fram till år 2100, om inte relevanta åtgärder vidtas.

Den vetenskapliga kritik som finns mot den här typen av datamodeller kommenteras inte. Scenarierna sätts inte i ett historiskt sammanhang och ställs inte i proportion till faktiskt observerade temperaturer.

Som jämförelse publiceras ovan (diagram 2) kurvan för den globala medeltemperaturen för åren 1958–2011, enligt den mätserie som upprätthålls av det brittiska Hadley Centre for Climate Prediction and Research i samarbete med klimatforskningsenheten på University of East Anglia (HadCRUT).

Som synes har temperaturtrenden i världen nu

varit nedåtgående i tio år. Detta trots rekordstora koldioxidutsläpp. Sett i ett något längre perspektiv, från 1850 (då Lilla istiden ännu rådde och då Hadleys temperaturserie börjar), har temperaturen stigit med 0,8 grader.

Finlands regering bygger alltså sin politik på antagandet att en svag temperaturökning med 0,8 grader på 160 år kommer att följas av en våldsam temperaturökning med 5 grader på 90 år.

I en annan illustration (diagram 3) visas klimatförändringens effekter vid olika uppvärmningsnivåer. Vi står enligt regeringen uppenbarligen inför enorma hot och stora katastrofer. Till exempel sägs att extrema väderförhållanden bli vanligare.

Bland dem som inte håller med om detta finns professor Lennart Bengtsson, den mest namnkunnige svenska meteorologen. Det är en missupp-

fattning, säger han, att ”extremväder” skulle bli vanligare vid en global uppvärmning:

”Det är temperaturskillnader och inte temperaturen som driver stormarna, det är därför som det blåser mer under senhöst och vinter. Vid en uppvärmning blir därför extrem värme litet vanligare och extrem kyla mindre vanligt [...] I många länder är extrem kyla faktiskt värre än extrem värme och ger upphov till större förlust i människoliv.

Stormarna har inte heller blivit värre. Den omfattande skadeökningen efter stormarna har sin naturliga förklaring i att jordens befolkning har ökat och människor bosatt sig i utsatta områden där inte minst översvämningar är vanliga. Därtill kommer en våldsam ökning av infrastruktur med bosättningar, vägbyggen och igenasfalterade ytor som förhindrar avrinning.

Att föreställa sig att skadeökningarna främst beror på koldioxidutsläppens ökning är naivt och missledande. Det saknar dessutom vetenskaplig substans. [...] Jag föreslår som en praktisk åtgärd [för att minska stormskadorna] att man fäller litet mer skog längs vägar, järnvägar och högspänningsledningar för att minska skadorna för trafik och elförsörjning.

(Sammandrag ur två artiklar i Svenska Dagbladet)

Som jämförelse visas nedan (diagram 4) den globala stormaktiviteten för de senaste fyrtio åren. Något samband med till exempel koldioxidhalter och globala temperaturtrender finns inte.

SVENOLOF KARLSSON

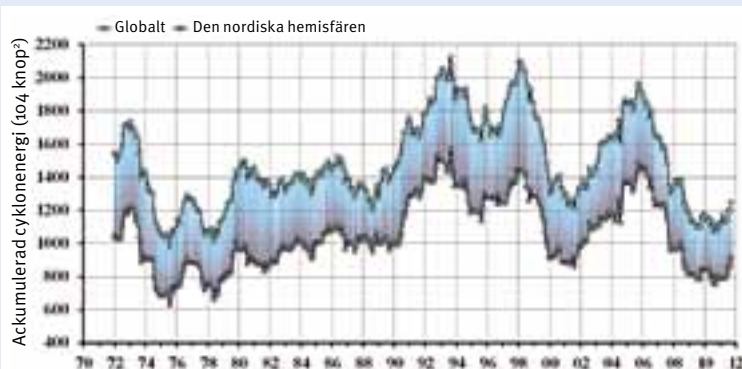


DIAGRAM 4. Inte fler stormar. Den ackumulerade energin i stormarna på jorden 1972–2011, enligt Dr Ryan N Maue vid Florida State University. Den undre kurvan visar stormarna i den norra hemisfären, den övre kurvan stormarna globalt.

När klimatet blev p

Ny studie lyfter fram miljöaktivismens rötter i oljeindustrin

Henrik Witt

Klimatet blev en politisk fråga som följt av ett målmedvetet lobbyarbete av en ganska liten grupp industrialister, politiker och forskare med aktivistisk läggning. Viktig finansiering har lobbyisterna fått bland annat från de enormt förmögna stiftelser som skapades av olje-, stål- och bilmagnaterna Rockefeller, Carnegie, Ford och Agnelli.

Det visas i en studie av Jacob Nordangård, doktorand vid Linköpings universitet.

Studien, *"Thoughts leading to action"* [ung. 'Åsikter som leder till handling'], är ett förarbete i hans pågående doktorsarbete om EU:s biodrivmedelspolitik inom programmet 'Temateknik och social förändring'.

Klimatfrågans politisering inleddes enligt Jacob Nordangårds kartläggning i slutet av sextioalet av framför allt amerikanska Aspen Institute for Humanistic Studies och den nära länkade Romklubben. Båda spelade tongivande roller under Stockholmskonferensen, det första stora globala miljömötet i FN:s regi 1972, då en grundsten för dagens klimat- och miljöpolitik lades.

Det som aldrig brukar berättas är att finansieringen av klimatlobbyisterna till stor del kommit från fonder skapade av olje- och bilindustrin.

"Gemensamt för aktörerna var att de förespråkade överstatliga metoder för att hantera miljöproblemen. Detta bidrog uppenbart till att också Europeiska Gemenskapen tidigt förde upp klimatfrågan på agendan", säger Jacob Nordangård.

"Min slutsats är att EU inte i första hand agerat på grund av en genuin miljöoro, utan att klimat- och miljöområdet varit ett område som har kunnat exploateras för att uppnå strävanden om globala styrelseformer", säger han. Klimatfrågan gav alltså ett redskap för EU att öka den egna makten.

Klubbar för inflytelserika

En antydning om de olika lobbyistgruppernas kopplingar till varandra ges av uppställningen

I förgrunden biografi över Robert O. Anderson, en av flera oljemiljardärer som gett stora pengar till miljölobbyister. Bland annat borrade Anderson framgångsrikt efter olja i Alaska samtidigt som han finansierade den första Earth Day och var med och planerade den stora miljökonferensen i Stockholm 1972.



på högersidan. Med åren har miljö- och klimatklustret vuxit i volym och upprätthåller i dag imponerande stora organisationer med direktlinje in i många regeringskanslier.

Till mönstret hör att klubbarna handplockar sina medlemmar bland folk med inflytande och närhet till stora pengar. Det är en elit där man är med i varandras klubbar. Minst av allt är det en gräsrotsverksamhet.

En mycket central aktör var, och är, Aspen Institute, ett institut grundat av affärsmannen Walter Paepcke för att befrämja 'upplýst ledarskap'. Många tunga politiker och industrichefer har genom åren varit knutna till institutet, som från sin begynnelse varit storföretagsfinansierat.

Ledande Aspengestalter återfinns i Romklubben, grundad 1968 som en diskussions- och påverkargrupp för politiker och beslutsfattare på hög nivå. Romklubben, finansierad av Fiatfamiljen Agnelli, fick världsrykte genom pamfletten *Tillväxtens gränser*, som gavs ut Stockholmskonferensens år 1972 och fram till i dag har spritts i trettio miljoner exemplar på ett fyrtiotal språk. Fiats andreman Aurelio Peccei var Romklubbens första ordförande.

Romklubbens pamflett fick stort genomslag, trots att den också kritiserades av samtiden. Kritiken handlade om metodologiska brister, oförståelse för teknikutvecklingen och om att synsättet var dystopiskt (= mot-

olitiskt

satsen till utopisk; ”sådan som andra felaktigt tror är bra för en”, enligt Wikipedia).

Vid Stockholmskonferensen 1972 riktade representanter från utvecklingsländerna just av det skälet hårda ord mot Romklubbens ut-sagor, på ett sätt som liknar argumenten vid den nyligen avslutade klimatkonferensen i Durban. ”Västs skyltande med alarmerande miljöhot sågs som ett verktyg för att tvinga kvar dessa länder i deras armod”, sammanfattar Jacob Nordangård.

Kritiken tog också fasta på att Romklubben visade odemokratiska tendenser och uppfattades sträva efter en världsordning inspirerad av de multinationella korporationerna.

Enas kring miljöhot

En grundidé hos Romklubben är att skapa ett ’organiskt’ och holistiskt världssamfund och begränsa nationernas självbestämmande. En metod för att uppnå detta har varit att måla upp olika miljöhot. Ett av dessa är den globala uppvärmningen, enligt klubbens egna skrifter.

”I sökandet efter en ny fiende som skulle kunna förena oss [hela mänskligheten] kom vi upp med idén att före-

ningar, hotet från global uppvärmning, vattenbrist, svält med mera skulle vara en lämplig metod. [...] Alla dessa faror förorsakas av människan och kan bara övervinnas genom en förändring av attityd och beteende. Den verkliga fienden är mänskligheten själv.”

(Romklubbens ordförande Alexander King, citat ur hans bok *The First Global Revolution*, 1991)

Energikriserna med deras ransoneringsåtgärder och dramatiska retorik på sjuttio-talet kom ur Romklubbens perspektiv som på beställning. Steg för steg gled frågorna om energin och klimatet in i en allians.

Precis som ’extremväder’ i dag ofta tolkas som bevis för mänsklig klimatpåverkan blev vädret en mobiliserande faktor under 1970-talet. Torka förstörde skördar i Sovjetunionen och den amerikanska mellanvästern, USA drabbades av en ovanligt kall vinter 1971–1972, fisket kollapsade i Peru gå grund av en El Niñorelaterad händelse och Sahel i Afrika hotades av en svältkatastrof på grund av ihållande torka.

Lätt att förstå EU

Att även EU, som är byggt på en tanke om transnationellt samarbete, har anammat tankarna är i sammanhanget inte svårt att förstå, anser Jacob Nordangård.

Flera tunga politiker i Europa – som Europakommissionens presidenter Roy Jenkins och Jacques Delors, den senares vicepresident Karl-Heinz Narjes och den tyske förbundskanslern Willy Brandt – fanns med i den inre kretsen till exempel i Aspen Institute, Romklubben och Trilateral Kommissjonen.

Det stämmer med logiken att Aspen Institute prisbelönade Jean Monnet, som utarbetade fördraget för Europeiska kol- och stålunionen (EU:s föregångare) och var dess första ordförande.

Särskilt britten Crispin Tickell framstår som en nyckelperson när det gällde att göra klimatet till en europeisk angelägenhet. Tickell var rådgivare åt både Roy Jenkins och den brittiska premiärministern Margaret Thatcher, väckte frågan om klimatet under G7 och har varit/är associerad med Romklubben, Aspen Institute och IIED.



FAKTA

■ Några viktiga aktörer i klimatklustret, enligt Jacob Nordangårds kartläggning. Många av de tongivande personerna finns korsvis med i flera av organisationerna:

Institute for Advance Study, grundat vid Princetonuniversitetet 1930. Byggs upp av intressena runt Rockefeller och Carnegie, de två rikaste människorna i världen i 1900-talets början. Nyckelpersoner: John von Neuman, Bert Bolin, Jules Charney.

Aspen Institute, grundat 1950 av affärsmannen Walter Paepcke. Bland nyckelpersonerna Robert O. Anderson, Maurice Strong, Walter Orr Roberts, William Kellogg, Carroll Louis Wilson. Finansiering: Rockefeller Brothers Fund, Carnegie Foundation, Ford Foundation, Exxon m.fl.

Romklubben, grundad 1968. Bland nyckelpersonerna Aurelio Peccei, Alexander King, Robert O. Anderson, Walter Orr Roberts, Maurice Strong, Carroll Louis Wilson. Finansiering: Fiats ägarfamilj Agnelli. En av Romklubbens vicepresidenter i dag är den svenske politikern Anders Wijkman.

Conservation Foundation, grundad 1948 av investmentbankiren Fairfield Osborne. Bland nyckelpersonerna Laurance Rockefeller, William K. Reilly, Walter Orr Roberts. Samarbete med Aspen Institute. Gick 1990 upp i WWF-USA. Finansiering: Laurance Rockefeller.

Trilateral kommissionen, grundad 1973 av David Rockefeller som ett diskussionsforum mellan USA, Europa och Japan. Bland nyckelpersonerna Carroll Louis Wilson, Maurice Strong, David Rockefeller, Roy Jenkins.

IIED (International Institute for Environment and Development), skapat 1971 av Aspen Institute för att organisera Stockholmskonferensen. Bland nyckelpersonerna Robert O. Anderson, Maurice Strong, Roy Jenkins, Walter Orr Roberts, Barbara Ward. Finansiering: Robert O. Anderson. Barbara Ward skrev pamfletten *Only One Earth* på uppdrag av IIED.

UNEP (Unites Nations Environmental Programme), alltså FN:s miljöprogram, skapat 1972 efter Stockholmskonferensen. Bland nyckelpersonerna Maurice Strong, Mostafa Tolba. Maurice Strong har i en paus mellan klimatuppdragen lett oljebolaget Petro-Canada.

IIASA (International Institute for Applied Systems Analysis), invigt 1972, utformat av Romklubbens ordförande Aurelio Peccei och Ford Foundations ordförande McGeorge

Bundy. Utvecklade klimatmodeller, utsläppsscenarier.

WMO (World Meteorological Organization), FN-organ grundat 1950. Viktiga rådgivare: Walter Orr Roberts, William Kellogg. Arrangerade tillsammans med UNEP de viktiga klimatkonferenserna som ledde fram till bildandet av IPCC.

RAND Corporation, ursprungligen flygtillverkaren Douglas tankesmedja för amerikanska krigsmakten. Från 1948 formellt oberoende stiftelse. Bland nyckelpersonerna William Kellogg. Har utvecklat klimatmodeller.

Beijer Institute, SEI (Stockholm Environment Institute), grundat 1977. Bland nyckelpersonerna Maurice Strong, Bert Bolin.

Vad gäller Margaret Thatcher höll hon alarmistiska tal om klimatet för bland annat Royal Society. Ofta har Thatchers engagemang tolkats som att hennes egentliga syfte var att komma åt de starka gruvarbetarfacken. Genom att göra klimatet till ett argument skulle man kunna lägga ner kolbrytningen och satsa på kärnkraft.

Jacob Nordangård: ”Jag vill påstå att skälet till att mänskligt framkallade klimatförändringar så snabbt definierats som en sanning för EU mer har att göra med de tongivande aktörernas egna intressen om att skapa en världsordning, med stärkta internationella institutioner som de själva kontrollerar, än en genuin oro för ett allvarligt miljöhot.”

Klimat/miljö/energipolitiken blir då ett verktyg för att förverkliga den europeiska idealstat (och ytterst världsstat) som hägrar i exempelvis Jacques Delors ögon, säger Jacob Nordangård.

Oljepengarnas betydelse

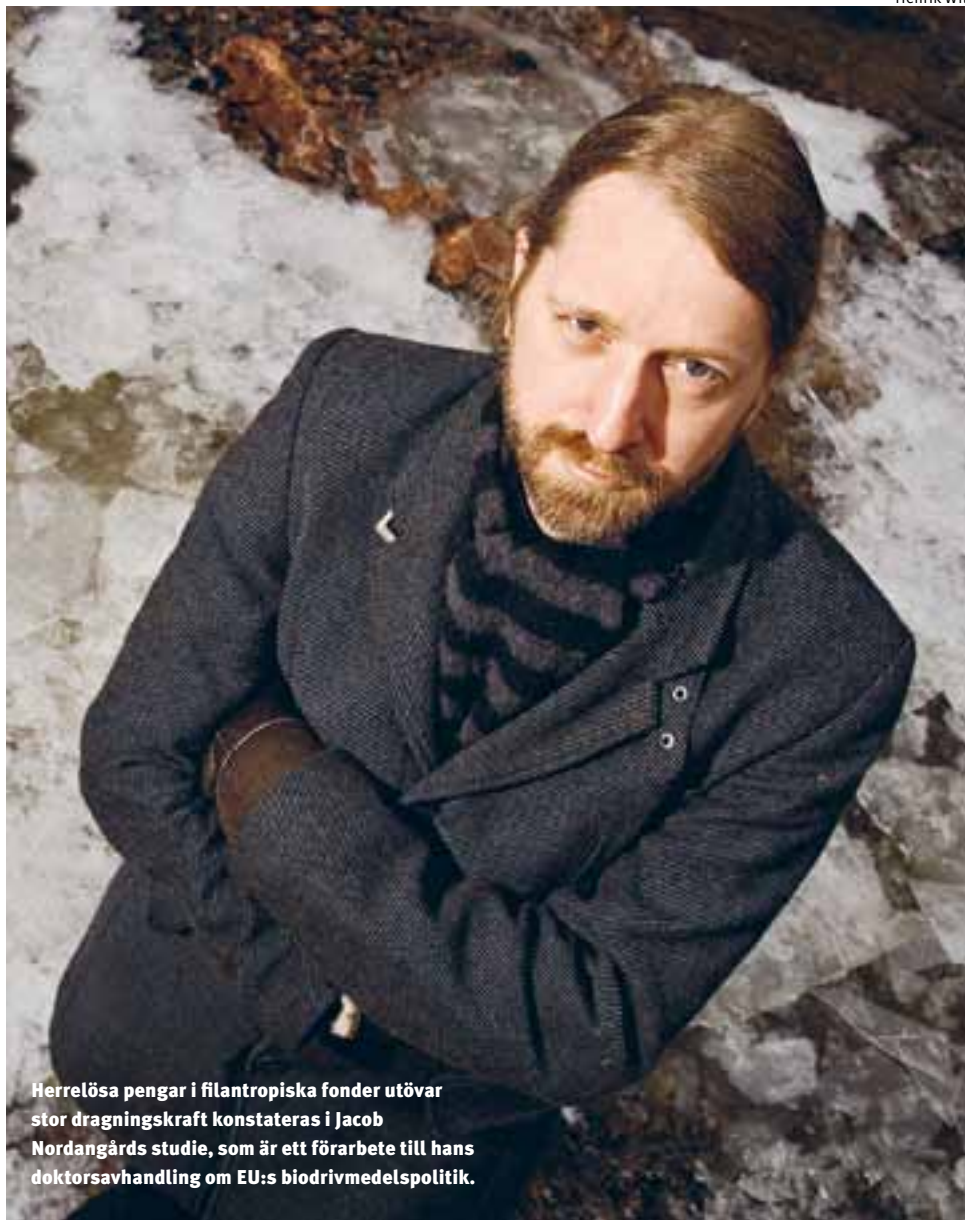
Ställt utom allt tvivel är att penningstödet från de nämnda fonderna har betytt mycket för miljö- och klimatlobbyisterna. Det framgår redan av en enkel webbsökning på klanen Rockefeller.

”Till exempel en stiftelse som Rockefeller Foundation är uppbyggd på pengar som kommer från Rockefellerimperiets Standard Oil och senare verksamheter. Studerar man saken mer utförligt, ser man att penningströmmarna från oljefonderna förgrenar sig på ett komplicerat och finmaskigt sätt ner i miljö- och klimatklustret”, säger Jacob Nordangård.

Exempelvis Conservation Foundation, som arrangerade den första konferensen om koldioxidens inverkan på klimatet, finansierades av Laurance Rockefeller, som även var med och finansierade New Age-rörelsen, med många beröringspunkter till miljö-rörelsen.

Laurance Rockefeller gav också pengar till en annan av nyckelpersonerna, Walter Orr Roberts, som förutom att han var chef för National Center for Atmospheric Research (NCAR) även var en medlem av Aspen Institutes klimatforskningsprogram, i Romklubben och Conservation Foundation.

Ett annat exempel är miljardären Robert O. Anderson, huvudägare i oljebolaget ARCO och vän till David Rockefeller, som ledde Aspen Institute i tre decennier. ”Anderson borjade efter olja i Alaska (mycket framgångsrikt) samtidigt som han gav pengar till bildandet av Friends of the Earth, finansierade den första Earth Day och medverkade i planeringen av Stockholmskonferensen 1972”, säger Jacob Nordangård.



Herrelösa pengar i filantropiska fonder utövar stor dragningskraft konstateras i Jacob Nordangårds studie, som är ett förarbete till hans doktorsavhandling om EU:s biodrivmedelspolitik.

Medias roll?

Varför får vi aldrig höra detta i media? I stället har etablerats en övergripande berättelse att det tvärtom är skeptikerna i klimatfrågan som är finansierade av oljeindustrin.

”Jag har inte en enkel förklaring till att pressen är så flat. Ledningen verkar inte uppmuntra journalisterna att gräva i detta. Det samma gäller bland forskare. Pengarna styr mer än lusten till ’sanningen’. Helt klart är detta är ett tabubelagt ämne.”

Jacob Nordangård representerade ännu för några år sedan miljöpartiet i Norrköpings kommunalpolitik. Nu har han skrivit ut sig.

”Att befinna sig i politiken var dock en nyttig erfarenhet för att få en förståelse för det politiska spelet. Det blev tydligt för mig att vetenskap används för att legitimera politiska ställningstaganden. Då håller man fast vid sina uppfattningar på grund av ideologi och kan in-

te ompröva sina ståndpunkter även om verkligheten skulle visa att vetenskapen haft fel.”

Finns en risk att se på de här slutna elitklubbarnas betydelse alltför konspiratoriskt?

”Jag kan bara beskriva vad jag ser. När man undersöker vilka som är med i nätverken, framträder ett mönster. Däremot kan det vara svårt att komma åt frågan varför. Men man kommer en bit på väg genom att se hur de enskilda organisationerna beskriver sina uppgifter och målsättningar samt hur de får sin finansiering.”

Liksom i den internationella storpolitiken ligger det i de globala storbolagens logik att skapa överstatliga strukturer. Som framgått befolkas klubbarna just av människor vana att tänka i de banorna. Därmed blir det logiskt att klubbarna lobbade för ett världsstyre.

SVENOLOF KARLSSON

IPCC:s rapport visar falsk flagg

'Klimatbibeln' följer inte de vetenskapliga principerna

Orden räcker knappast till när FN:s klimatpanel IPCC beskriver sin egen förträfflighet. Panelen har samlat de absolut mest kvalificerade vetenskapsmännen i hela världen, enligt IPCC-ordföranden Rajendra Pachauri. På hög politisk nivå¹ har organisationen getts den finaste av belöningar: som bekant fick IPCC Nobels fredspris 2007.

I IPCC:s stora rapporter (hittills fyra stycken, publicerade 1990, 1995, 2001 och 2007) beskrivs ofta som en klimatbibel och används av många regeringar för politiska beslut, som kostat skattebetalarna tusentals miljarder euro. Till exempel Kyotoprotokollet, som syftar till att minska utsläppen av växthusgaser, hör hit.

Enligt återkommande påståenden råder närmast konsensus bland forskarna om att vi står inför en skenande uppvärmning och att vår enda chans att undkomma katastrof är att omedelbart och radikalt ställa om vårt sätt att leva.

Ett exempel på IPCC:s status inom politiken har getts av John Holdren, Barack Obamas vetenskaplige rådgivare. Enligt Holdren vilar IPCC:s konklusioner om klimatförändringarna

"...på en enorm mängd av noggranna studier publicerade i världens ledande peer reviewed vetenskapliga tidskrifter. De har blivit granskade och dokumenterade in i minsta detalj i den mest omfattande, längsta, mest kostsamma, mest internationella, mest interdisciplinära och mest ingående formella undersökning som någonsin genomförts av ett vetenskapligt ämne."

Men hur ser det ut bakom snacket?

En grundlig granskning av IPCC:s senaste



Donna Laframboise

Donna Laframboise, kanadensisk journalist, bestämde sig för att granska IPCC:s senaste rapport. Hon hittade 5587 källhänvisningar som inte var vetenskapligt granskade.

rapport publicerades nyligen av den kanadensiska journalisten Donna Laframboise. Titeln på hennes bok *The Delinquent Teenager Who Was Mistaken For The World's Top Climate Expert* (ung. 'Ungdomsbrottslingen som misstogs för att vara världens ledande klimatexpert') sammanfattar det hon kom fram till:

År efter år har barnet (det alarmistiska klimatsamhället) bemötts med beundran, smicker och beröm. En gränslös självuppskattning har byggts upp, däremot saknas årlig feedback och konstruktiv kritik, och den urspårade tonåringen får ostörd fortsätta med sin ljusskygga verksamhet.

Donna Laframboise researchade om IPCC i två år. Hon fann en organisation där man saknar varje intresse för att diskutera osäkerhet och intressekonflikter. "Organisationen är så arrogant, så van vid att omvärlden svansar för den, att dess ledare har misslyckats med att vidta ens de enklaste försiktighetsåtgärder", säger hon.

Den här artikeln kan bara ge några korta exempel ur Donna Laframboises bok, där detaljpåståendena verifieras med ett stort mått av källangivelser.

De bästa i världen?

Hur ser det till exempel ut bakom påståendet att IPCC-forskarna är de bästa i världen?

Donna Laframboise ger exempel på en rad personer som fått tunga uppdrag trots att de varit mycket juniora och saknat relevant akademisk examen. Exempelvis Richard Klein, som 1994, redan vid 25 års ålder, gavs uppdrag som *lead author* för IPCC.

(IPCC har tre nivåer av författare: *coordinating lead authors*/koordinerande huvudförfattare med ansvar för hela kapitel, *lead authors*/huvudförfattare, som förväntas skriva specifika avsnitt av en text, och *contributing authors*/biträdande författare, som bistår med kompletterande material.) ▶▶▶

¹ Juryn för Nobels fredspris består av fem medlemmar i det norska Stortinget.

”Om dessa akademier är så välinformerade, varför behövdes

Klein har enligt sin egen CV genom åren varit *lead author* för sex rapporter för IPCC, i tre fall till och med *coordinating lead author*. Redan vid 28 års ålder, sex år innan doktorsavhandlingen var klar, fick han ta hand om ett helt kapitel i IPCC:s huvudrapport.

Ett annat exempel är Laurens Bouwer, som 1999–2000 hade uppdrag som huvudförfattare redan innan han fått klar sin magisterexamen. Ämnet för den var klimatförändringar och vattenresurser, medan kapitlet han medverkade i gällde ’försäkringar och andra finansiella tjänster’. Händelsevis var Bouwer vid tillfället anställd som trainee på ett försäkringsbolag i München.

Andra liknande exempel är Lisa Alexander, Jonathan Patz eller Sara Kovats. Den sistnämnda utsågs redan 1994, sexton år innan hon doktorerade och tre år innan hon hade publicerat något akademiskt papper överhuvudtaget, till en av totalt 21 i hela världen för att arbeta med kapitlet om klimatförändringar och människans hälsa.

Greenpacerepresentanter

Donna Lafromboise fann också att många med ledande positioner i processen hörde eller hade hört hemma i aktivistorganisationer. Exempelvis den nämnde Richard Klein, som under perioder varit kampanjmakare för Greenpeace.

Andra exempel är Malte Meinshausen och Bill Hare, som båda under lång tid hört till Greenpeace Internationals klimatteam och varit talesmän för Greenpeace. Hare beskrivs på en Greenpeaceblogg som en ”legend” inom organisationen.

Inte desto mindre hade Hare i IPCC-rapporten 2007 uppdrag som både *lead author* och *expert reviewer* och var en i kärngänget (*core writing team*) för den viktiga sammanfattning som kallas Synthesis Report och som syftar till att ge den stora bilden i klimatfrågorna.

Meinshausen var involverad i tre kapitel i 2007 års rapport, som även generöst citerar forskningspapper skrivna av honom själv och Hare och tar in en graf som de båda utformat.

Över hundra WWF-forskare

I en studie gjord efter bokens publicering har Donna Lafromboise beskrivit hur WWF systematiskt rekryterat forskare och arbetat sig in i IPCC. WWF säger själv att organisationen lyckats rekrytera 130 klimatforskare, varav de flesta samtidigt arbetat för IPCC.

Sammanlagt i 2007 års rapport inkluderar 28 av 44 kapitel åtminstone en medarbetare

Katsumi Kasahara



Till höger Bill Hare, klimatchef för Greenpeace, och till vänster Jørgen Henningsen, ansvarig klimatförhandlare för Europeiska kommissionen. Platsen är Kyoto, december 1997.

som rekryterats av WWF. Inom arbetsgrupp 2 deltog WWF-anknutna vetenskapsmän i skrivandet av alla 20 kapitel. I ett kapitel har hela åtta författare en koppling till WWF, i ett annat är de sex.

Hur nära relationen mellan IPCC och aktivistorganisationerna är visar IPCC-ordföranden Rajendra Pachauri själv genom att ögenerat skriva förord i Greenpeaces egna publikationer. Till exempel i Greenpeaces rapport *New Zealand Energy Revolution*, där Pachauri berömmar organisationen för det väl framforskade materialet, och i Greenpeace Internationals *Energy [R]evolution*, där omdömet är att materialet är innehållsrikt och stringent.

Pachauri framträder i dessa publikationer i egenskap av IPCC-ordförande.

Med ett försök till analogi: Hur skulle det uppfattas om ordföranden för Finlands Akademi skrev berömmande förord i pamfletter

Heribert Proepper



IPCC-ordföranden Rajendra Pachauri.

där läkemedelsföretag vill förbjuda konkurrenternas mediciner och tvångsföreskriva sina egna? Eller om justitieombudsmannen hyllade publikationer där aktivister propagerar för olagliga aktioner på industrier?

Sagan om peer review

Peer review är ett viktigt begrepp inom vetenskapen. Det betecknar att en sakkunnig kollegial fackgranskning görs av artiklar innan de publiceras i vetenskapliga tidskrifter. *Peer review* syftar alltså till att kvalitetssäkra innehållet, men processen innebär ingen garanti för att man lyckas i syftet.

I vart fall är ett stående påstående att IPCC enbart använder *peer review*at underlag. En bloggskribent som hittade ett exempel på motsatsen fick Donna Lafromboise att undersöka varje fotnot i IPCC-rapporten från 2007. För att lyckas med den stora arbetsuppgiften (rapporten är på 3 000 sidor) bad hon om hjälp på nätet och fick svar från hela världen.

Efter fem veckor hade ett fyrttioal granskare från tolv länder gått igenom alla de 18531 fotnoterna. Resultatet var att 5587 av dem, det vill säga drygt 30 procent, gick till källor som inte var *peer reviewed*: tidnings- och tidskriftsartiklar, opublicerade akademiska arbeten, referat från diskussioner, dokument sammanställda av Greenpeace och WWF, pressreleaser m.m.

Mot bakgrund av IPCC:s mantra om *peer review* var detta minst sagt en sensation. I april 2010 redovisade Donna Lafromboise och hennes granskargrupp undersökningsresultat i ett pressmeddelande. En talesman för IPCC bekräftade att man var medveten om Donna Lafromboises undersökning, men vägrade ge mediekommentarer.

Sex dagar senare publicerades en artikel auktoriserad av Pachauri där det hette att IPCC-rapporten ”citerade omkring 18 000 *peer reviewed* publikationer”. Men som nämndes hade Donna Lafromboise och hennes grupp hittat färre än 13 000.

”Hundratals – kanske tusentals – av alla dem som arbetat med IPCC-rapporten visste mycket väl att Pachauri vilseledde regeringstjänstemän, politiker och allmänheten varje gång han framförde påståendet om att IPCC bara använde *peer review*-källor. Men ingen reagerade”, kommenterar Donna Lafromboise.

Inte heller media reagerade. Och ingen av alla de vetenskapliga akademier som med sin stora auktoritet gett IPCC sitt stöd.

Donna Lafromboise: ”Om dessa akademier är så välinformerade, varför behövdes det en grupp volontärer sammanlänkade på Internet

det en grupp volontärer på Internet för att upptäcka fusket?"

Colin McConnell



Stephen McIntyre, statistiker, känd bland annat för att ha visat manipulationerna bakom det 'hockeystick' som IPCC använt för att illustrera den globala uppvärmningen.

för att upptäcka fusket? Varför gjorde inte enda av dessa akademier ens en rudimentär faktagranskning av Pachauris påståenden?"

Sternskandalen

Arbetet med IPCC:s rapport ska enligt reglerna följa en strikt process. Att IPCC nonchalerar sina egna regler visas av exemplet med Sternrapporten, en 700-sidig larmrapport om klimatet, publicerad den 30 oktober 2006, sammanställd på uppdrag av den brittiska regeringen under ledning av ekonomen Nicholas Stern.

I början av 2007, strax innan del två av den då aktuella nya IPCC-rapporten publicerades, fick Pachauri en fråga av en journalist om man hade tagit hänsyn till Sternrapporten. Pachauris svar var att IPCC:s möjligheter att beakta Sternrapporten var begränsade eftersom den inte var *peer reviewed*.

Donna Lafromboise: "Döm om min förvåning då vi i vår genomgång hittade hänvisningar till Sternrapporten på 26 ställen i tolv kapitel." En av dessa hänvisningar gällde IPCC-rapportens påstående att 750 miljoner människor av Kinas och Indiens befolkning är beroende av glaciärerna i Himalaya för sin vattenförsörjning.

Påståendet är en ren fantasiprodukt. Och den enda källa som anges är Sternrapporten.

Ett annat faktum är att Sternrapporten publicerades långt efter sista deadline för IPCC:s granskningsarbete. Materialet från Sternrapporten har alltså lagts in i efterhand.

Också mycket annat material har de facto lagts in efter deadline. Enbart i kapitel elva i IPCC-rapporten hänvisas till 17 vetenskapliga papper publicerade först under 2007.

Ingen transparens

Till påståendena hör vidare att IPCC:s arbete sker med absolut transparens. Allt som hävdas i rapporten ska alltså kunna granskas av vem som helst. Många gånger om har Rajendra Pachauri försäkrat: "Allt vi gör är öppet för noggrann granskning på varje nivå."

Ändå stämmer inte det heller. Ett enda exempel: 2005 inbjöds den kanadensiske statistikern Stephen McIntyre att vara *expert reviewer* i den IPCC-rapport som var under arbete. Inbjudan förvånade en och annan, efter McIntyre var välkänd som IPCC-kritiker.

McIntyre noterade att två påståenden i hans material baserades på artiklar som ännu inte publicerats. För att kunna genomföra sitt uppdrag bad han därför att få ta del av underliggande data för de två artiklarna. I enlighet med IPCC-reglerna vände han sig i ärendet till enheten för 'teknisk support', vars chef dock två gånger vägrade assistera och förklarade att McIntyre själv fick vända sig till författarna i fråga.

Ingendera författaren ville emellertid ge ifrån sig vare sig artiklar eller dataunderlag. McIntyre tvingades vända sig högt upp i hierarkin till Susan Solomon (av tidskriften *Time* 2008 rankad som nr 56 av de mest inflytelserika personerna i världen, med tanke

på hennes centrala roll i klimatfrågan). Men också hon vägrade hjälpa med motiveringen att artiklarna var att betrakta som konfidentiellt material tills de var publicerade.

Inte bara det, förklarade Solomon, genom att söka informationen på egen hand hade McIntyre gjort sig skyldig till brott mot IPCC:s stadganden om konfidentialitet och riskerade därför att bli struken från listan med IPCC-reviewers.

Specialversion för beslutsfattare

Som nämndes har IPCC-rapporten ett omfång på omkring 3000 sidor. Med normala mått är texten inte precis läsvänlig. För att politiker och andra beslutsfattare ska slippa läsbesväret gör IPCC en sammanfattning (*summary for policymakers*) på några tiotal sidor.

Denna sammanfattning lever emellertid ett fritt liv i förhållande till underlaget. Forskarna själva levererar bara en *draft*, ett utkast, till den politiska sammanfattningen, som ord för ord sedan processas fram i stora möten där politiska representanter och tjänstemän från miljömyndigheter och andra myndigheter utgör majoriteten. "Resultatet är ett rent politiskt dokument", säger Donna Lafromboise.

"Skulle de här mötena vara öppna, skulle de flesta behöva följa bara ett av dem för att förklara illusionen om att IPCC är en forskardriven organisation, som producerar vetenskapligt baserade rapporter. Men mötena genomförs bakom stängda dörrar. Aktivistorganisationerna får delta som observatörer, medan journalister är portförbjudna."

Medieintresset för att kritiskt granska *summary for policymakers* ligger trots detta uppenbart nära nollpunkten.

Den som följer diskussionen i bloggvärlden kan enkelt försäkra sig om att den konsensus, som IPCC-ordföranden Pachauri hänvisar till, inte finns och att många kvalificerade forskare anser att stora delar av påståendena i IPCC-rapporten vilar på lös sand.

SVENOLOF KARLSSON





Som ett rikt land bör Finland gå först i kampen för klimatet, säger miljöminister Ville Niinistö.

Framtids- ministern

Grön omställning ska skapa framtidens jobb

Ja, visst är det här mitt drömjobb, säger Ville Niinistö, miljöminister i Finlands regering sedan juni 2011. ”Jag ser miljöministeriet som ett framtidsministerium, där vi förbereder en stor grön omstrukturering och skapar framtidens jobb med gröna teknologier.”

Överhuvudtaget är de gröna nöjda med utfallet av regeringsförhandlingarna. ”Sett till helheten fick vi kanske i högre grad än något annat regeringsparti igenom våra krav”, konstaterar Ville Niinistö på sin blogg. Han exemplifierar:

”Regeringen är överens om att ta fram en klimatlag, som ska täcka in de områden som faller utanför utsläppshandeln. Vi ska skapa bättre skydd för skogarna, genom en förnyelse av skogslagen. Bättre skydd av myrarna, även om det ännu återstår att komma överens om finansieringen. Finland ska arbeta för en höjning av EU:s mål för utsläppsminskningen till 30 procent, en utredning om det är på gång. Inga nya konstgjorda sjöar ska byggas för vattenkraften, som Vuotos och Kollaja. Betydande satsningar ska göras för att utveckla en grön ekonomi.”

I regeringen såg de gröna till att göra en rivstart. ”Erfarenheten har lärt oss att de 4–5 första månaderna, när en ny regering börjar arbeta, är mycket viktiga för hur det fortsatta arbetet ska gestalta sig”, säger Ville Niinistö.

Klimatfrågan är grundpelaren för det gröna bygge som ytterst syftar till ett koldioxidneutralt samhälle. Liksom de flesta politiker vill Ville Niinistö dock inte kommentera vetenskapliga frågor. Han hänvisar till rådgivarna. Inte vill han heller kommentera det faktum att den globala medeltemperaturen står stilla och inte följer klimatmodellerna.

”Det är ett problem att avståndet mellan forskarna och politikerna varit så stort. Men nu har vi tagit in vetenskapen i politiken och ökat dess synlighet, nämligen genom en finländsk tvärvetenskaplig och helt oberoende klimatpanel, där kravet är att alla har doktorerat”, säger Ville Niinistö.

Denna klimatpanel tillsattes i december. Det är fråga om tretton ledamöter under ledning av Markku Kulmala, aerosolforskare vid Helsingfors universitet.¹

”Klimatpanelens uppdrag är att ta fram underlag och ge råd till ministerarbetsgruppen för energi- och klimatpolitiken och för den nämnda klimatlagen. Panelen ska bedöma om utsläppsmålen är tillräckligt ambitiösa för att dämpa klimatförändringen och bedöma vilka åtgärder som är politiskt ändamålsenliga och kostnadseffektiva”, säger Ville Niinistö.

Vikten av global klimatpolitik

Den hotbild som börjat kallas ’klimatförändringen’ (bestämd form) tvivlar Ville Niinistö inte på. Att klimatförändringarna gör extremväder vanligare och förvärrar naturkatastroferna ”ser vi redan exempel på, till exempel den svåra torkan på Afrikas horn och översvämningarna i Bangladesh”.

Ville Niinistö var på plats som aktiv förhandlare vid FN:s sjuttonde klimatkonferens i Durban i december och är nöjd över att Finland spelade en betydande och konstruktiv roll för att få till stånd ett avtal, som han kallar historiskt.

”I nära samarbete med de svenska och danska ministrarna stakade vi ut EU:s strategi i förhandlingarna och återgav EU ledarskapet i klimatpolitiken. Klimatet och miljön är inte räddade, men ännu finns möjligheten att begränsa den globala temperaturhöjningen till två grader. Vi måste bara arbeta ännu hårdare för saken och väcka alla till insikt om situationens allvar.”



¹ Medlemmarna är professorerna Markku Kulmala, Miimu Airaksinen, Ilkka Savolainen, Markku Kanninen, Markku Ollikainen, Sanna Syri, Marja Järvelä, Kai T. Kokko, Pirjo Peltonen-Sainio och Jyri Seppälä samt universitetslektor Hannele Cantell, forskaren Sirkku Juhola och Petteri Taalas, generaldirektör för Meteorologiska institutet.

I Durbanpaketet ingår bland annat

- en andra åtagandeperiod under Kyotoprotokollet (även om tydligen bara EU kommer att medverka, vilket täcker in ungefär 10 procent av världens koldioxidutsläpp)
- en färdplan till 2015 mot en ny rättslig klimatöverenskommelse som ska omfatta alla
- ett arbetsprogram för långsiktig finansiering av 100 miljarder dollar per år för klimatrelaterade åtgärder i fattiga länder
- ett ramverk för en 'grön' klimatfond, för att finansiera projekt som syftar till utsläppsminskningar och anpassning till ett förändrat klimat.

Begrepp som Ville Niinistö återkommer till är 'hållbar utveckling', 'omställning' och 'grön ekonomi'.

"I dag överanvänder vi naturens resurser. Dagens ekonomiska system, baserat på den tredje industriella revolutionen [som brukar sägas ha fått sin början i och med den första oljekrisen 1973] kommer snart att gå in i väggen. Nu måste vi nå en ny nivå, där vi utnyttjar och återvinner råvaror effektivare, utvinner ett högre förädlingsvärde."

Nästa stora miljökonferens, i Rio de Janeiro i sommar, tjugo år efter den konferens på samma ort 1992 som resulterade i den första klimatkonventionen, blir ett nytt viktigt steg.

Ville Niinistö: "Utmaningen är att utveckla en grön ekonomi i samband med att vi minskar fattigdomen. Vi måste få ut mer av mindre resurser, hitta mer innovativa och smartare lösningar. Också människorna i utvecklingsländerna har rätt att bli rikare, men inte på bekostnad av naturen och klimatet."

Finländska utmaningar

För Finland är det här i många avseenden ändå goda nyheter, anser Ville Niinistö.

"Som ett rikt land bör vi gå först. Vi ligger långt framme i den miljötekniska forskningen och har alla chanser att muta in nya lösningar och affärsområden. Med skattemedel och olika incentiv kan staten stöda strävandena", säger Ville Niinistö, som samtidigt framhåller att stödpolitiken bör vara teknikneutral.

I fråga om energikällor är mixen i Finland bredare än i de flesta länder. Ville Niinistö vill av klimatskäl ha bort en stor del av energikällorna, som olja, kol och gas och inte minst kärnkraft, trots att denna är utsläppsfri. I regeringsprogrammet sägs att tillstånd för fler kärnkraftverk inte ska ges och att säkerhetskraven ytterligare ska skärpas.

Dessutom är kärnkraften helt klart för dyr, säger Ville Niinistö. "Finland är det enda land som tror att kärnkraft är billigt."

I stället vill han satsa på bioenergi och vindkraft, som enligt honom "tar ner elpriserna"



Finland är moget att steg för steg utveckla en grön ekonomi, anser Ville Niinistö.

åtminstone på den nordiska marknaden. När det är vindstilla, ska olika typer av bioenergi vara huvudalternativet. Ett 'smart' energinät och ny teknik är viktiga faktorer, även solpaneler, bergvärme och egna vindmøllor.

De gröna har länge motsatt sig också torven som energikälla, och den linjen är orubbad. Torven ska bort som energikälla inom tjugo år, säger Ville Niinistö bestämt:

"Enligt forskningen ger torven ifrån sig mest koldioxid av alla energikällor. Torvbrytningen skapar miljöproblem i omkringliggande vattenområden. Av de finländska myrarna är numera bara en liten del kvar i naturskick."

Ville Niinistö nämner att de gröna i regeringsförhandlingarna fick igenom en skrivning om att torven ska beskattas hårdare. Nu ligger

skatten på torv lägre än dess koldioxidutsläpp skulle kräva, anser han.

Respiten på tjugo år ger enligt Ville Niinistö energibolagen tid att utveckla alternativ till torven baserade på förnyelsebara energikällor, det vill säga bioenergi. Efter tjugo år har torvpannorna hursomhelst gjort sitt och behöver bytas ut.

(Temat torv diskuteras närmare på s. 24–25 i denna tidning.)

Klyfta landsbygd–huvudstad?

Hur ser Ville Niinistö på tolkningen att det har vuxit fram en klyfta mellan den världsbild och gröna retorik som präglar eliten i storstaden och den faktiska verklighet som folk har på landsbygden? Är det kanske den klyftan som uttrycks i det stora stödet för Sannfinländarna?

"Jag håller inte alls med om det", säger Ville Niinistö. "Jag rör mig mycket ute i landet och människor där mår inte mindre om miljön än andra. Men det är problematiskt att den bild som skapas genom medierapporteringen blir svartvit och polariserad."

Är miljölagstiftningen alltid realistiskt anpassad till förutsättningarna på landet? Ska man behöva ett eget reningsverk vid en sommarstuga, där man vistas bara ibland? Och hur är det med den klassificering i byggnadslagen som faller bättre ut för den som eldar med olja än värmer med el?

Ville Niinistö håller med om att de nämnda lagarna till delar blev onyanserade.

"Men lagen om reningsverk har ju nu modifierats. Min filosofi är att den gröna omställningen ska göras så att människor kan bo där de vill. Man ska kunna bo billigt på landet. Många vill bo nära naturen och odla själva, och det ska givetvis inte vara något som missgynnas."

Vad gäller politikerna och väljarna så är det sant att de ofta inte talar samma språk, tillägger Ville Niinistö.

"Jag har lärt av min fru [Maria Wetterstrand, tidigare språkrör för Miljöpartiet i Sverige] vilken skillnad det är i debattklimatet mellan Sverige och Finland. Politikerna i Finland borde börja ta debatten med vanligt folk. Vi har i vårt land en tradition av kabinettspolitik, och den borde vi vara mogna att lämna. Sverige är i det en bra förebild."

SVENOLOF KARLSSON

Den nya religionen

Eija-Riitta Korhola skrev avhandling om klimathotet

London i slutet av 1800-talet var fullt av hästskit. 11 000 hästar drog de dåtida droskorna och var och en gav ifrån sig 6–12 kilo skit om dagen. I tidningen Times varnades 1894 för att staden år 1950 som följd av den förväntade trafikökningen skulle vara täckt av ett lager på mer än tre meter hästskit.

Hästskiten var ett lukt-, hälso- och hygienproblem också i andra storstäder och togs upp som ett tema vid den allra första stadsplaneringskonferensen några år senare, i New York 1898, utan att man kunde se någon rimlig lösning för hur man skulle få bort och hantera skiten.

”Den här historien finns i olika versioner och har drag av en urban legend”, säger Eija-Riitta Korhola. ”Den uttrycker en egenskap som vi människor tydligen har. Vi extrapolerar trender utgående från dagens situation och tror att de bara ska bli värre. Vi kan inte föreställa oss teknikutvecklingen.”

Exemplet finns i inledningen till Eija-Riitta Korholas doktorsavhandling *Ilmastonmuutos ilkeänä ilmionä* (ung. ”Klimatförändringen som ett ondskefullt fenomen”), som just nu (i slutet av januari) ligger för bedömning på Helsingfors universitet.

Eija-Riitta Korhola är välkänd som politiker, efter tretton år i Europaparlamentet, som tidigare partisekreterare i Kristdemokraterna, senare viceordförande i Samlingspartiet och som en allt mer kritisk röst mot Finlands och Europas energi- och klimatpolitik.

Eija-Riitta Korhola är också akademiker inom vetenskapsrådet filosofi. Hon blev licentiat 1994 med en studie om den franske filosofen Jacques Ellul, känd för sin kristna anarkism. Avsikten var att doktorera, men precis när hon fått stipendium för detta, i början av 1999, fick hon frågan om kunde tänka sig att kandidera i det förestående valet till Europaparlamentet.

”Min syn på politik var då närmast föraktfull, men jag tänkte att det just därför kunde vara en nyttig erfarenhet för mig att se vad ett val innebär. Det var det första val jag ställde



Taina Mertalo

Klimatfrågan har sparat ur och fått drag av frälsningslära, anser Eija-Riitta Korhola, som är aktuell med en doktorsavhandling där hon analyserar EU:s klimat- och energipolitik.

upp i och jag hade aldrig i mitt liv kunnat tro att jag skulle bli invald.”

Aktivaste Europapolitikern

Eija-Riitta Korhola fick 28 000 röster och valdes in som oberoende kandidat för Kristdemokraterna. Strax före följande Europaval 2004 bytte hon parti till Samlingspartiet, vilket inte hindrade att hon valdes in med över 35 000 röster. I följande val, 2009, ökade rösterna till 51 500.

Eija-Riitta Korhola är den aktivaste av Finlands ledamöter i Europaparlamentet, enligt statistiken över närvaron och beslutsförslag, medlem i bland annat parlamentets utrikesutskott och under perioder också utskotten för miljö- och människorättsfrågor. Vid sidan av parlamentsuppdraget har hon bland annat varit ordförande i människorättsorganisationen First Step Forum sedan 2002.

Framför allt har Eija-Riitta Korhola profilerat sig i energi- och klimatfrågorna. Redan som kolumnist i de grönas tidning *Vihreä Lanka* 1994–1999 skrev hon om klimathotet.

”Jag var bekymrad över följderna av klimatförändringen för naturen och samhället. Jag

läste miljöorganisationernas varningar och studerade den vetenskapliga litteraturen i ämnet. Jag förvånade mig över att klimatfrågan inte var en del av politikernas agenda.”

I dag är läget det omvända. Eija-Riitta Korhola: ”Nu har vi nått ett stadium där man inte kan tala om något utan att hänvisa till klimatförändringen.”

Klimatfrågan har hon arbetat med i Europaparlamentet i många roller, bland annat som medlem i det första utskottet för klimatfrågor och i beredningsarbetet för det första direktivet för utsläppshandeln. 2006 och 2007 var hon rapportör för Europeiska folkpartiets (som hennes gruppering i Europaparlamentet är en del av) energi- och klimatrapporter, 2008 för partiets ståndpunkt gällande utsläppshandel i det energi- och klimatpaket som då beslutades.

2009 fick Eija-Riitta Korhola priset (MEP Awards) som mest förtjänta ledamot i Europaparlamentet inom området energifrågor.

Reviderat synsätt

Under åren i parlamentet har Eija-Riitta Korhola fått revidera sitt synsätt rejält: ”Den linjära mall man använder inom vetenskapen fungerar inte i politiken, eftersom politiker måste se till helheter och ta ansvar för dem. Om till exempel utsläppsminskning på ett ställe leder till utsläppsökning på ett annat, så måste man räkna in det i ekvationen.”

”Jag förstod småningsom något väsentligt: bara för att man erkänt klimatförändringen som ett problem, betyder det logiskt inte att man kan lösa det på ett klokt sätt. EU:s klimatpolitik har trots de goda föresatserna misslyckats.”

”Jag menar att de gångna tjugo åren på sätt och vis har gått till spillo. De politiska besluten har medfört enorma kostnader, men ändå har utsläppen bara ökat, inte bara relativt utan i absoluta siffror.”

Eija-Riitta Korhola nämner Kyotoprotokollet, som sågs som ett stort framsteg när det trädde i kraft 2005. ”EU har beskrivit Kyotoprotokollet som ett moraliskt lackmustest, men EU har själv inte minskat sina utsläpp lika mycket som till exempel USA, som ställde sig utanför Kyotoprotokollet och har fått mycket klander för det.”



”Klimatet har blivit en megatrend, som gör det möjligt att posera som världsförbättrare i politikens rampljus.”

Ett otal irrationella lösningar...

■ ”EU:s klimat- och energipolitik kännetecknas av ett otal irrationella lösningar. Man började med utsläppshandel som på konstlad väg höjer priset på elektricitet och ökar kostnaderna, vilket knappast är positivt för vare sig klimat eller miljö. Man införde vindkraft där det inte finns någon vind. Inmatningspriser har lett till att sådant som aldrig borde vara lönsamt blivit lönsamt. Intäkter har flyttats från industrin till företaget som producerar elektricitet för aktiemarknaden. Tidsramen för målen för förnybar energi är så orealistisk att ett hållbart skogsbruk hotas. [...] Med hänsyn till allt detta förstår jag inte hur parlamentet kan vara så angeläget att höja våra ensidiga mål för att minska utsläppen, när de globala miljöfördelarna är minimala jämfört med den belastning det innebär för industri och arbetsmarknad.”

Eija-Riitta Korhola i inlägg i Europaparlamentets sammanträde den 22 juni 2011

Saken har förvärrats av ”en enorm aningslöshet och brist på sakkunskap”, säger Eija-Riitta Korhola. ”Eftersom jag själv var på plats i parlamentet kan jag säga att antalet sakkunniga vid omröstningen om utsläppsrättigheterna var sex [av då totalt 632 ledamöter]. Vi köpte grisen i säcken, trots att beslutet ledde till en enorm strukturförändring i den europeiska energipolitiken!”

Miljörörelsen har misslyckats

En annan slutsats i avhandlingen är att miljörörelsen har misslyckats gravt, både i strategin mot klimatförändringen och i andra avseenden.

”Åter ett bevis för att ett gott syfte inte är någon garanti för en klok strategi. Miljörörelsen ser till exempel ekonomisk tillväxt som en fiende till miljön, trots att verkligheten visar att just där det finns ekonomisk välfärd har människor intresse av att värna miljön.”

Det värsta miljöhotet är fattigdomen, säger Eija-Riitta Korhola. ”Men i miljöretoriken romantiserar man fattigdomen. Jag ser också att det i miljörörelsens recept i klimatfrågan finns förvånansvärt mycket mekanismer som

direkt skapar fattigdom och ojämlikhet.”

En annan myt Eija-Riitta Korhola vill sticka hål på är att det lönar sig att gå i tåten när det gäller ’gröna’ lösningar: ”EU-lagstiftningen visar något annat: den straffar nästan systematiskt dem som går först. Det här gäller både i fråga om utsläppshandeln och förnybar energi.”

Eija-Riitta Korholas sätt att se på frågorna har alltså förändrats under resans gång. ”Jag har tvingats fråga vilka förhandsuppfattningar jag egentligen haft. Det jag vet är att jag inte vill vara en politiker som kommer dåligt till rätta med fakta.”

Med sin kristna livssyn säger hon också så här: ”En del av de ideologiska bakgrundsantaganden som hör ihop med klimatpolitiken bottenar i religiösa föreställningar. Ibland kan jag inte undgå tanken att religiösa känslor och förhållningssätt har kanaliseras i en frälsningslära för planeten. Klimatet har blivit en politisk och kulturell megatrend, en bekväm sanning som gör det möjligt att posera som världsförbättrare i politikens rampljus.”

Förenklat megaproblem

Det är inte så att vi inte ska ta klimatförändringarna på allvar, säger Eija-Riitta Korhola.

”Men vi måste erkänna att klimatförändringen inte är ett problem som vi kan definiera en gång för alla. Processerna är komplexa och mycket långsamma, över generationer. Vilka framtidsscenarioer vi än gör måste vi räkna med farsoter, krig, fattigdom, ojämlikhet, svält. Det handlar i vilket fall som helst om att vi måste försöka anpassa oss till nya och varierande förhållanden. Att förenkla allt till ett megaproblem [koldioxiden] som ska få sin megalösning fungerar inte.”

I praktiken har klimatfrågan kannibaliserat stort på andra miljöfrågor. Man har gjort koldioxiden till den stora fienden och nonchalerat annat.

”Till exempel visar forskning att sotpartiklar från förbränning av ved och annat organiskt material har stor betydelse för processerna i atmosfären. Det mesta av detta sot kommer från fattiga länder där man inte har andra alternativ än att elda med ved. Billig och trygg elförsörjning är den bästa motåtgärden.”

Vi bör också nyktert acceptera observerade fakta, säger Eija-Riitta Korhola. ”Temperaturen på jorden har nu stått still i femton år. Åtminstone de värsta framtidsscenarioerna blir för varje år allt mer osannolika. Världen går in-

te under i morgon. Vi har fortfarande tid på oss att utveckla långsiktigt hållbara lösningar.”

Det politiska IPCC

Eija-Riitta Korhola beskriver i sin avhandling politiseringen av klimatfrågan på ett sätt som mycket liknar Jacob Nordangårds (se s. 8–10). Stockholmskonferensen 1972 och Riokonferensen 1992 är viktiga historiska milstolpar.

En annan viktig händelse var att FN grundade sin klimatpanel IPCC 1988. ”Men man måste se IPCC för vad det är: en organisation som inte forskar själv och som har ett uttalat politiskt uppdrag, nämligen att som ett organ underordnat regeringarna göra utvärderingar som underlag för de politiska besluten.”

Eija-Riitta Korhola noterar att IPCC fått massiv kritik från forskarhåll, utan att det haft synbara effekter på organisationen. Till exempel redovisade det oberoende internationella vetenskapliga rådet IAC (Inter Academy Council) vid granskning av IPCC en lång rad allvarliga brister, som skadar organisationens trovärdighet, allt från bristande professionell ledning och politisering av de vetenskapliga slutsatserna till intressekonflikter och jävsituationer i arbetsmetoderna.

Eija-Riitta Korhola ägnar ett avsnitt i avhandlingen åt ”klimatförändringens konceptuella evolution”. Sammanfattningsvis har klimathotet med tiden börjat få status som allomfattande förklaring till världens problem.

Hon hittar våldsamma överdrifter och inte sällan ett bildspråk med ekofascistiska drag. Till exempel den kampanjvideo No Pressure, producerad med brittiska skattepengar, där skolelever sprängs i bitar för att de inte tar koldioxidhotet på allvar.

”Det vi måste fråga oss är hur barn och unga människor påverkas av att framtiden beskrivs som en samling hotbilder.”

”Med åren har utvecklats ett slags klimatortodoxi och klimatpuritanism med en egen vokabulär av tillåtna och förbjudna ord. Klimatfrågan har blivit ett medel för att klassificera vilka som är rättfärdiga och vilka som är ’onda’. Jag har själv känt det i skinnet många gånger när jag tagit rollen som kritiker”, säger Eija-Riitta Korhola.

SVENOLOF KARLSSON



Eija-Riitta Korhola i Europaparlamentet i Strasbourg. "Det vi måste fråga oss är hur barn och unga människor påverkas av att framtiden beskrivs som en samling hotbilder", säger hon.



Hur långt rä stubbarna?

En imponerande hög med stubbar, men hur långt räcker den som källa i energiproduktionen? Om vi samlar så mycket stubbar, ris, hyggesrester, sågavfall och annan biomassa som vi kan, även bioråvara som vi kan köpa i utlandet, hur mycket el kan vi producera då? Till vilka kostnader?

Och varför är vissa energikällor bättre än andra? Hur är logiken? Till exempel är torv enligt definitionen en förnybar energikälla de första hundra åren av sin tillväxt, men inte efter det.

Läs mera om detta på de följande sidorna!

A large, chaotic pile of cut wood and branches, likely from a forest fire or logging operation, sits on a grassy hill. The wood is charred and splintered, with some pieces showing a lighter, inner wood. The background is a bright blue sky with scattered white clouds. The overall scene suggests a natural disaster or a controlled burn.

cker

Den fossila energ

Har de förnybara alternativen nått vägs ände?

En fossil våg går just nu över världen. Tyskland byter från kärnkraft till kolkraft, USA och Storbritannien satsar på skiffergas. Och på havsbotten har man hittat frusen gas som räcker för mänskligheten i tusen år.

I klimatdiskussionen är grundfrågan om energikällorna producerar koldioxid (eller andra växthusgaser) eller inte. Den underförstådda utgångspunkten är då att koldioxid är dåligt, eftersom den är en av de förstärkande faktorerna i växthuseffekten.

Energikällor som producerar väsentliga mängder koldioxid är de fossila bränslena *kol, olja, naturgas, torv och biobränslen*.

Energikällor som producerar inget eller bara litet koldioxid är *sol, vind, vattenfall, vågor, geoenergi* (till exempel bergvärme), *geotermisk energi* och *kärnkraft*.

Trots att koldioxiden är den stora boven för dem som oroar sig för global uppvärmning, är det inte så enkelt att denna grupp säger nej till alla fossila bränslen och ja till alla alternativ.

Till exempel vill de klimatoroade normalt tillåta biobränslen, med motivering att dessa återväxer inom rimlig tid (= träds livsålder), medan olja, naturgas och kol kommer från organismer som levde för miljoner år sedan.

Med *förnybara* energikällor syftas främst på vatten, vind, sol och bioenergi, den senare tack vare den nämnda ständiga tillväxten.

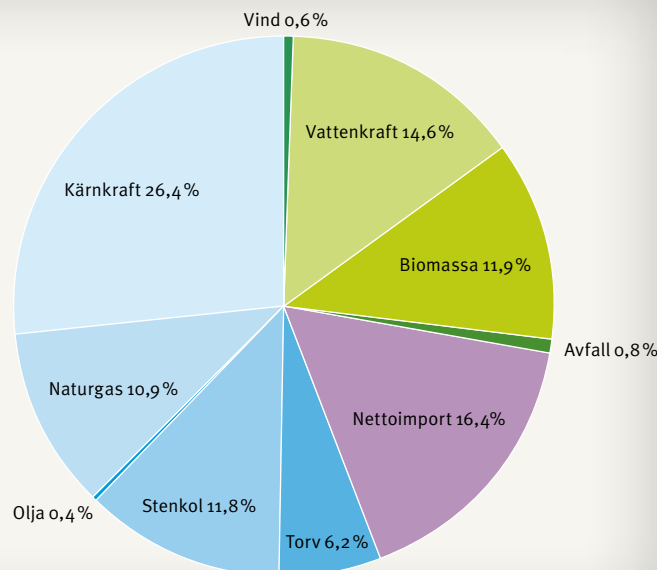
Torven ger ett definitionsproblem. Också den tillväxer hela tiden och är alltså förnybar, men eftersom den började växa redan efter den senaste istiden är huvuddelen av torven alltså väsentligt äldre än träden, men långt yngre än olja och kol.

Vad gäller kärnkraft vill många klimatoroade (men inte alla) förbjuda den, trots att den är koldioxidfri.

Vattenkraft är från de flesta synpunkter överlägsen som energikälla. Nackdelen är att den kräver ingrepp i vattendragen, vilket miljörörelsen allmänt motsätter sig. I det platta landet Finland är vattenkraftresurserna dessutom relativt små.

Energikällor för elproduktionen i Finland 2011

Finland tvingades i fjol importera ungefär en sjättedel av elen. Knappt 30 procent av den producerades från energikällor som enligt den gröna definitionen är godkända.



Olika i olika länder

Världens länder har mycket varierande tillgång till de olika energikällorna. Norge har till exempel mer vattenkraft än landet behöver (plus enorma olje- och gasfyndigheter i havet). Sverige klarar halva sin elförsörjning med vattenkraft och nästan halva med kärnkraft. Danmark saknar i stort vattenkraft och har ingen egen kärnkraft.

Finland bygger på en ovanligt mångsidig blandning av energikällor (se bilden här intill). Ett problem är att vi inte är självförsörjande, utan tvingas importera mycket el från framför allt Ryssland och Sverige.

Det här betyder också att frågan om energiförsörjningen ser olika ut i olika länder. Som konsekvens är det svårt att tillämpa enhetliga internationella regler i energifrågor, eftersom reglerna ofrånkomligt kommer att gynna vissa länder och missgynna andra.

Till exempel är det enkelt för Sverige att kräva koldioxidfri el, eftersom landets elproduktion redan är näst intill koldioxidfri. Medan till exempel Polen, med enorm tillgång till billigt kol, är helt beroende av denna 'koldioxidbov'.

Klimatfrågans konsekvenser

Eija-Riitta Korhola beskriver i sin doktorsavhandling (se s. 17–19) hur klimatfrågan vuxit fram inom politiken. Året 2007 nåddes ett slags klimax, då IPCC:s senaste rapport publicerades och IPCC och Al Gore fick Nobels fredspris.

I framför allt den industrialiserade västvärlden, med EU som pådrivare, har politikerna åren efter millennieskiftet fattat en mängd beslut som syftar till en övergång från fossila bränslen till förnyelsebara.

Särskilt har produktion av vind-, sol- och bioenergi fått omfattande stöd med skattepengar eller genom prisgarantier till producenterna (till exempel feed-in-tariffer för vindkrafts el i Finland), medan de fossila bränslena belagts med allt högre skatter.

En annan metod att försökat styra energiproduktionen är handeln med *utsläppsrätter*, som inom EU inleddes på försök 2005–2007 och drivs reguljärt 2008–2012. Sannolikt besluts om en ny period beslut senare i år. Principen är att den som förorsakar koldioxidutsläpp ska betala för dem med utsläppsrätter, som prissätts fritt i handeln.

Priset på utsläppsrätterna har som högst

ins återkomst

»Vi kan tycka vad vi vill om det, men en snabb rubbning av detta skulle oundvikligt skapa en världskris.«

varit omkring 30 euro per ton koldioxid, men har under senare tid hållit sig på nivån 7 euro.

Enligt en studie av finansbolaget UBS kostade utsläppsrätterna fram till 2011 köparna 287 miljarder dollar, men har haft "nästan noll effekt" på de faktiska utsläppen i EU. Enligt studien kunde samma pengar ha gett en 40-procents utsläppsminskning, om de i stället hade använts för att modernisera den befintliga kraftproduktionen.

Trenden har vänt

Efter den havererade klimatkonferensen i Köpenhamn i december 2009 har det internationellt blivit tystare i klimatfrågan. Anledningarna är säkert flera, till exempel den ekonomiska krisen i EU och vetskapen att temperaturen inte stigit så som klimatmodellerna säger.

Men dessutom har alternativen vind- och solenergi visat sig bli mycket dyra. Medvetenheten har också vuxit om att vind- och solenergi bara fungerar ibland och alltså kräver ständig reservkraft. Flera stor tillverkare av solceller och vindkraftverk har nyligen gått i konkurs eller har bantat verksamheten radikalt.

Inte heller de gröna jobben har skapats så som förespeglats. Bland annat visar en rad studier¹ att det snarast är motsatsen som är regeln. Till exempel kom en studie (Alvarez) till att varje skapat grönt jobb i Spanien kostade 2,2 förlorade jobb i andra sektorer. I Italien såg kalkylen ännu sämre ut.

I Tyskland konstaterades nyligen att skattebetalarnas subventioner till solceller nu överstrider 100 miljarder euro. Totalt producerade



Pete Souza

President Barack Obama släppte en energipolitisk bomb i sitt tal till nationen den 25 januari genom att förklara att hans regering härefter målmedvetet avser stödja utvinningen av skiffergas.

solcellerna 18 TWh under 2011. För 100 miljarder euro hade Tyskland kunnat få tjugo nya kärnkraftverk, med kapacitet att producera 260 TWh, alltså fjorton gånger mer.

På köpet har Tyskland som bekant efter Fukushimaolyckan beslutat att lägga ner alla sina kärnkraftverk. Det enda rimliga alternativet blir att ersätta dem med nya kolkraftverk och att ytterligare öka Tysklands redan i dag betydande import av kärnkraftsel från Frankrike.

Nya fossila energikällor

Vad gäller de fossila energikällorna kommer vi under lång tid att fortsätta vara beroende av dem. 90 procent av världens industriella energiförbrukning bygger på fossila bränslen (olja 37 procent, kol 30 procent, gas 23 procent).

Vi kan tycka vad vi vill om det, men en snabb rubbning av detta skulle oundvikligt skapa en världskris.

Samtidigt är faktum att mängden utvinningsbara fossila energiresurser gång på gång har fått skrivas upp. Ju dyrare energin blir, desto fler olje- och gasfyndigheter öppnar för lönsamhet. Ett exempel är de mycket stora mängderna av oljesand i Kanada och Venezuela.

En helt ny faktor är skiffergasen, som finns i enorma mängder på olika håll i världen (bland annat USA, England, Polen och Estland, men inte i Finland – vår berggrund är för gammal) och som genom ny teknik (fracking) kan utvinnas till relativt lågt pris. Skiffergasen ger

en tredjedel mindre koldioxidutsläpp än kol eller olja.

Miljöorganisationerna har allmänt protesterat mot skiffergasen, som emellertid av många politiker har tagits emot som ett välkommet nytt alternativ i ett läge där kostnaderna skenat. För USA ger skiffergas en möjlighet att frigöra sig från beroendet av importerad olja. Även den klimatfokuserade brittiska regeringen verkar vara på gång med en helomvändning.

Dråpslaget mot dem som vill säga nej till skiffergasen gavs av president Barack Obama i hans tal till nationen den 25 januari i år:

"Vi har naturgasresurser som kan räcka för Amerika i nästan hundra år, och min administration kommer att ta varje tillfälle i akt för att på ett säkert sätt utveckla denna energikälla. Experter tror att detta kommer att innebära mer än 600 000 arbetsplatser i slutet av årtiondet. Jag kräver av alla bolag som borrar efter gas på federal mark att de meddelar vilka kemikalier de använder. Amerika ska utveckla denna resurs utan att riskera medborgarnas hälsa och säkerhet."

Till råga på allt meddelades nyligen om ännu en banbrytande upptäckt, nämligen att det på bottnen runt om i haven finns frusen naturgas i en nästan ofattbar mängd: mer än alla kända kol-, olje- och gasfyndigheter tillsammans. Tillräckligt för mänskligheten i tusen år.

Finlands roll

Vi finländare utgör mindre än en tusendel av jordens befolkning. Våra koldioxidutsläpp är något större än en tusendel. Vad vi än företar oss i energifrågan ger det inte ens en mätbar effekt på global nivå.

Därmed inte sagt att vi ska nonchalera klimatfrågan. Men det kan inte vara fel att försöka se proportionerna.

SVENOLOF KARLSSON

¹ Till exempel Gabriel Calzada Alvarez vid Juan Carlos-universitetet i Madrid, Carlo Stagnaro & Luciano Laveccchia vid Istituto Bruno Leoni, Henrik Lund et al vid Aalborgs universitet.

Naturens gåva ti

Nya Vapo-chefen tar strid för torven som energikälla



Sista ordet är knappast sagt om torvens framtid, tror Vapos nya VD Tomi Yli-Kyyny, med föräldrarna från Kauhajoki.

Torven är unik som energikälla genom att den är helt inhemsk, sysselsätter många människor och ger positiva ekonomiska effekter i många led. Samtidigt är det viktigt att vi begränsar de negativa miljöeffekterna av torvhanteringen så långt det bara är möjligt.

Det säger Tomi Yli-Kyyny, som börjat sin tid som VD på torv- och bioenergikoncernen Vapo med att byta ut hela den gamla ledningen och anta en ny tuff miljöstrategi.

9,1 miljoner hektar, hela 29 procent av Finlands yta, klassificeras som torvmarker. Inget land i världen har tillnärmelsevis så mycket torv i förhållande till sin geografiska storlek.

Länge betraktades torven allmänt också som en naturens gåva till Finland genom de enorma energiresurser den innehåller, mer än de samlade olje- och gastillgångarna i Nord-sjön. Torvskördar för energiändamål kom i gång på allvar på sjuttioalet. I dag används torven för 5–7 procent av Finlands energiproduktion.

Vid sidan av Finland är Irland, Sverige, Estland och Lettland de länder i EU som skördar torv.

Av Finlands torvmarker används ändå bara 0,6 procent i energiproduktionen. Tjugo gånger så stora torvmarker, 12 procent, är skyddade i lag. Den årliga torvtillväxten är större än torvskörden (tillväxten motsvarar omkring 40 TWh per år, medan torvskörden motsvarar 20–30 TWh per år).

Torv används i omkring 55 av Finlands kraftverk för produktion av el och värme och vid ytterligare omkring 120 för produktion av fjärrvärme. I två av de största är Katternögruppen huvudägare, Alholmens Kraft och kraftverket i Haapavesi (genom Kanteleen Voima).

”De här siffrorna visar att vi har en närmast outtömlig energipotential i torven och att den på ett genomgripande sätt hör hemma i Finlands energiproduktion”, säger Tomi Yli-Kyyny.

Det är också så att torv (eller alternativt kol) i de flesta värme pannor behöver finnas med som en ingrediens vid förbränning av bio-

11 Finland

När torven blev 'ful'

■ Torven klassificeras av Finland och klimatpanelen IPCC som en långsamt förnyelsebar energikälla, men av EU som en fossil icke-förnyelsebar sådan, vilket betyder att torven omfattas av kravet på utsläppsrätter. Eija-Riitta Korhola, medlem i Europaparlamentet, berättar om en avgörande episod:

"I november 2000 godkände Europaparlamentet på mitt förslag definitionen att torven skulle betraktas som förnyelsebar till den del den tillväxer årligen. En enkel och vetenskapligt logisk definition. Den kan jämföras med den årliga räntan på ett kapital. Vi skulle kunna ta av räntan men inte tulla på kapitalet. En torvskörd som understiger den årliga tillväxten skulle alltså betraktas som förnyelsebar."

Även EU-kommissionen ställde sig bakom definitionen. "Den ledande tjänstemannen i beredningen menade att det skulle vara 'kriminellt' av Finland att inte driva den här linjen, eftersom torven var viktig framför allt för oss", berättar Eija-Riitta Korhola.

Som det sista steget skulle också EU:s ministerråd godkänna definitionen. "Men i början av januari 2001 föll saken just där. Motståndet kom från Finland. Vi hade en grön miljöminister", säger Eija-Riitta Korhola.

bränslen. Annars uppstår korrosion, särskilt vid förbränning av snabbväxande energigrödor.

Ny miljöstrategi

Vad vill Tomi Yli-Kyyny som Vapos nya VD?

"Vi ska förbättra processerna i miljöhanseende. En del av kritiken mot torvhanteringen har varit berättigad, vi vill nu markera att vi tar miljöaspekterna på stort allvar", säger han.

En strategi för detta antogs av Vapos styrelse i december. Vid all torvproduktion ska system byggas där bästa möjliga teknik används för att humus och andra ämnen från torvbrytningen inte ska kunna förorena omgivningen och angränsande vattendrag.

"En borte deadline för detta bestämdes till slutet av 2014. Totalt betyder det här investe-

ringar för oss på 29 miljoner euro", säger Tomi Yli-Kyyny.

Torvmarker där Vapo inte klarar att genomföra vattenskyddsåtgärder på ett rimligt sätt kommer att tas ur produktion.

"Vapo har redan erbjudit miljöministeriet fjorton torvområden på olika ställen i Finland som anses ha särskilda natur- och skyddsvärden. Vår förhoppning är att av staten i byte få motsvarande marker på annat håll för torvbrytning, alternativt att staten löser in områdena för marknadspris", säger Tomi Yli-Kyyny.

En annan nyhet är att Vapo den här vintern placerar ut sju mätanläggningar i landet som kontinuerligt ska registrera flödena av kväve och fasta partiklar. I nästa skede ska mätvärdena kunna avläsas på Vapos hemsidor.

"Vi skärper också avsevärt bevakningen av våra produktionsplatser, över 400 stycken, så att vi med 2-4 veckors intervaller säkerställer att vattenbehandlingssystemen fungerar i enlighet med driftvillkoren.

Även Vapos många underleverantörer får ögonen på sig. I den nya avtalsmall som tas i bruk ingår paragrafer om kompensationer för dem som sköter sina åtaganden ansvarsfullt och sanktioner för dem som inte gör det.

"Transparens är ett nytt ledord. Namnen på alla ansvarspersoner i fråga om produktionen och miljön för alla våra produktionsenheter kommer att läggas ut på våra hemsidor. Målet är att bli den mest ansvarstagande aktören i vår bransch och att omvärlden ska uppfatta oss så."

Möjligheter

Det finns också andra typer av utmaningar. Till exempel att koncentrera produktionen till de bäst lämpade torvmarkerna (som finns i ett nordsydgående bälte inne i landet där markkemin och torvens ålder är gynnsamma).

Det är även viktigt att försöka bygga upp lager, eftersom efterfrågan på torv ofta är större än tillgången.

En del av problemet är att torvskörden är mycket väderberoende. Efter ett regn krävs fem dygns torka innan skörden kan börja. Sedan skördar man det översta lagret på mossen en gång om dagen tills nästa regn kommer.

En aspekt som direkt griper in i klimatdiskussionen är den här:

"Torvmarker där allt är skördat kan med för-

del tas i bruk för odling av ny mossa. Om detta sker sakkunnigt, till exempel genom reglering av vattennivån, bildas mossa i en mängd motsvarande 2,4-4,5 ton per hektar och år. Det betyder att nya skördar kan tas med 50-100 års intervaller", berättar Tomi Yli-Kyyny.

I så fall är torv förnybar energi enligt gällande definition.

12 000 arbetsplatser

Torven har som alla energikällor sina nackdelar, men också fördelar. En av dem är att torven skapar omkring 12 000 arbetsplatser i Finland, till stor del i områden där det är svårt att hitta alternativa arbeten, säger Tomi Yli-Kyyny.

Miljöminister Ville Niinistö är tydlig med att torven ska betraktas som en energikälla på väg att tas ur bruk. Som framgår i intervjun (s. 34-36) ger han den en respit på tjugo år. Hur kommenterar Tomi Yli-Kyyny det?

"Jag är övertygad om att vi i miljöhanseende kan sköta torvanläggningarna ansvarsfullt. Men en faktor vi inte kan styra över är givetvis de politiska besluten."

Klassificeringen i klimathänseende och beroendet av utsläppsrätter är sådana faktorer. Liksom de nya skatter på torven som aviseras i det aktuella regeringsprogrammet.

"Det är slående att Sverige har valt en annan väg än Finland. Genom beslut år 2004 inkluderade den svenska riksdagen torven i systemet med så kallade gröna certifikat. Även om torven omfattas av utsläppshandeln är det ändå ekonomiskt positivt att elda med torv i de svenska kraftvärmeverken", konstaterar Tomi Yli-Kyyny.

En annan kritisk faktor är kostnaderna för bioenergin. "Skogstillväxten i Finland är betydande och borde kunna räcka långt. Men det är illa om prisstödet till bioenergin leder till att trä som lämpar sig för massaindustrin bränns upp."

SVENOLOF KARLSSON

Varför talar vi förbi

I miljökonfliktens kärna finns känslans kamp mot reflektionen

Karl Vilhjálmsson

I sitt doktorsarbete djupintervjuade Minna Näsman ett tjugotal personer som på olika sätt varit delaktiga i två utdragna miljökonflikter i Åboland, dels Korpo Långvikens Naturastatus, dels Högsåra vindkraftverk. Hennes övergripande fråga: Hur försöker individen få andra att omfatta den egna övertygelsen?

Det blev tydligt att förhållningssättet i miljökonflikterna hör nära ihop med människors livsåskådning. I praktiken talar de olika sidorna i hög grad förbi varandra.

Måste det vara så? Här återges utdrag ur ett samtal mellan Svenolof Karlsson på Katternö-tidningen och Minna Näsman, vars avhandling ingår i det tvärvetenskapliga projektet INTERARC.

Varför har de olika sidorna i miljökonflikter ofta så svårt att förstå varandra?

Det jag såg var hur lätt det är att förstå varje intervjuperson när man koncentrerar sig på dennes livssituation. Även åsikter som jag inte själv delar började se logiska ut när jag hade bekantat mig med den intervjuades livsvillkor. De villkoren är sällan aktivt valda. Alla föds någonstans, man kan inte bestämma det själv.

Man är alltså djupt rotad i sitt sammanhang, i sin identitet. Identiteten är levande, men ändå relativt stabil – det liv som vi har levt definierar oss. Det finns rum för viljehandlingar, men det är inte de punktvisa viljehandlingarna, utan de samlade erfarenheterna som utvecklar identiteten.

I intervjuerna blev skillnaden stadsbor-landsbygdsbor tydlig. Vindkraftsmotståndarna var i regel sommargäster, stadsbor. De fastboende såg mera till vad vindkraftverken betydde för deras by, det var för dem naturligt att utnyttja naturen. Stadsborna kritiserade dem för att göra detta alltför lättvindigt. Ideal var en natur där människan inte satt några spår.



En grundläggande sak när man försöker förstå miljökonflikter är att känslokommunikation ofta vinner över reflektion, säger Minna Näsman, som nyligen disputerade i teologisk etik vid Åbo Akademi med avhandlingen "Livsåskådningars roll i miljökonflikter".

Gestaltade sig konflikterna enligt något speciellt mönster?

Konflikterna var ofta mer mångfacetterade än de först kunde verka. Till exempel Långviken-konflikten stod inte bara mellan markägare och miljömyndigheter. Också miljömyndigheter och medier stod i konflikt, så också politiska representanter och markägare. Miljöorganisationens representant stod i konflikt med både politiker och markägare. De fors-

kare, som de olika sidorna stödde sig på, stod i konflikt med varandra, nej-sidans forskare därtill med myndigheterna.

Har synen på naturen drag av religion?

Kännetecknande för religioner är att de utnyttjar metaforer som en språklig resurs, att de innehåller föreställningar om tidens slut och att de bearbetar frågan om vad meningen är i ett liv som kommer att ta slut.

varandra?

Miljöengagemanget är moraliskt, och det språk som används när moraliskt engagerade individer försöker övertyga varandra uttrycker främst känslor, värderingar och tro. Metaforer används ofta. Men jag vill påpeka att så fungerar också den politiska retoriken, oberoende av ämnesområde, och mycket av språket i massmedierna.

I miljöreligionsbeskrivning finns att biodiversiteten minskar på jorden, att arter dör ut, och att den utvecklingen påskyndas av global uppvärmning. Frågan om döden är alltså central för miljöreligionen, och den får extra tyngd av att döden inte bara uppfattas röra individer utan hela arter.

Frågorna inom miljöreligionen liknar därmed dem som bearbetas inom religionerna: Vad händer när andra dör? Vad händer när jag dör? Är allt slut eller fortsätter livet på något sätt? Vad gäller frågeställningarna har miljöreligionen likheter med religionen, men inte nödvändigtvis vad gäller svaren.

Det som däremot är lika i miljöengagemanget och religionerna är det moraliska engagemanget. Oberoende av hur föreställningarna om döden varierar uppfattas döden som någonting allvarligt som ställer oss frågan hur vi har levit. Har vi tagit vårt ansvar gentemot andra människor och de kommande generationerna?

Är det en speciell typ av människor som vill rädda miljön?

I min studie fanns många exempel på starkt engagemang för närmiljön till exempel hos vanliga familjefäder, med varierande arbetsbakgrund. Vi tänker oss gärna miljöaktivister som ”yrkesaktivister”, representanter för en alternativ livsstil, en marginell och högljudd grupp i samhället. . . Den gruppen finns. Men samma slags engagemang går att hitta hos var och varannan av oss, bara problemen kommer tillräckligt nära oss själva.

I ljuset av detta ser jag på saken så här: Om vi ställs inför ett hot att vi inte kan fortsätta leva i vår närmiljö såsom vi gjorde förr, händer det lätt att vi formulerar det vi tror på som allmänna sanningar, dogmer. Vi generaliserar och etiketterar, det är ett drag i språket.

Risken för ”dogmatism” ligger latent i detta. Att uttala ”objektiva” sanningar blir ett sätt att bekräfta sin egen (grupps) identitet som en gränsdragnings mot det annorlunda. Dogmatism känns alltså igen som ovilja att diskutera

fakta som motsäger de sanningar som talaren binder sig till.

Besjälar människan naturen? Speglar hon sig i den?

Natura-motståndarna kunde beskriva ”naturvännernas” synsätt som att ”de tittar för länge i sälens vackra ögon”. Deras egen bild var att naturen är en ganska rå institution. En av dem uttryckte det till och med i moraliska termer att djuren inte är sådana ”förtingligade kramdjur” som naturvännerna ser dem som.

Miljöaktivisten talade inte så här om djuren, men använde nog poetiska uttryck som ”att bära vidare detta livets ornament” och att ”bevara fosterlandets modersansikte” för kommande generationer. En skillnad syns alltså mellan ett mer realistiskt och ett mer poetiskt sätt att beskriva naturen. Men det handlar nog sällan om väldigt olika syn på naturvetenskapen.

En vanlig syn på naturen och klimatet är att de i ett av människan orubbat tillstånd är ’i balans’. Harmoni råder tills människan kommer och stör. Men finns det verkligen ett ’nolläge’ för naturen? Är naturen inte till sin natur dynamisk?

Jag delar uppfattningen att det inte finns något naturligt nolläge. Men jag tycker nog man kan säga att naturen i vissa lägen söker balans. Inom marinbiologin talas till exempel om hur överskridande av vissa tröskelvärden i Östersjön kan leda till ett regimskifte. Dessutom måste väl de kemiska och fysikaliska följderna av de mänskliga handlingar som finns med i naturens kretslopp ingå i den nya ”balansräkningen”. Resilienstanken är ett sätt att beskriva detta.

Jag uppfattar att människan rumsterat ganska bekymmerslöst med naturresurserna, förflyttat element från ett ställe till ett annat på jorden, i en hastigare takt än de naturliga processerna. Ur den synvinkeln kan man se människans inverkan i de naturliga processerna som en ”störning”.

Hur ser du på beskrivningen av människan som jordens cancer?

”Cancer” är här en metafor. Det som jämförs är en sjukdom och en kraftigt tillväxt av den mänskliga inverkan på biosfären. ”Cancer” är ett negativt värdeord: en sjukdom, som kan vara både (döds)allvarlig och aggressiv. Jag kan

förstå om en sådan syn på människan känns kränkande. Det är så bilder fungerar. De förmedlar effektivt ett känsloläge.

Det är viktigt att förstå att sändaren inte kan styra hur bilden i sista hand tolkas. I det här fallet vill sändaren rimligtvis göra andra uppmärksamma på någonting som han eller hon upplever som allvarligt. Människan har blivit både onaturlig och skadlig för helheten, en anomali.

Jag har under arbetet med avhandlingen blivit mera känslig för starka bilder överlag. Jag har sett att vi verkligen inte tänker efter hur vi talar. Men kanske ska man se något trösterikt i att till exempel miljöfilosofen Pentti Linkola, som är cancerbildens upphovsman i Finland, inte är beredd att agera enligt sin uppfattning och avlägsna ”cancersvulsten” människan. Han gör alltså skillnad mellan ord och handling.

Däremot är det oroande att spärren mellan tal och handling kanske saknas hos vissa personer. Till exempel hade skolskjutaren i Jokela inspirerats av Linkola.

Det som sker när bilderna har en så stor kraft att mottagaren slår dem ifrån sig är att sändaren inte uppnår sitt mål. Mottagaren viftar bort argumentationen som orealistisk och smaklös. Sändaren vill dela med sig av sin känsla av obehag. Kanske för att det ska bli lättare att uthärda.

Ofta pratar deltagarna i miljökonflikter alltså förbi varandra. Måste det vara så?

Jag tror vi behöver utgå från att känslolokommunikation ofta vinner över reflektion. Och att det är ytterst svårt att inte kommunicera känslor när man själv är engagerad.

En metod att motverka detta är att försöka se med distans på de omedelbara uttryck som man själv använder och att reflektera över de egna bilderna och värdeorden.

En annan metod är att försöka tala i första person, att ta ansvar för att det sätt att förstå verkligheten som jag uttrycker är mitt eget, och att jag inte förväntar mig att alla andra måste se saken på samma sätt. Då skapas utrymme för kommunikation om detta som engagerar oss så starkt: våra uppfattningar om hur livet ska vara, när det är gott.

SVENOLOF KARLSSON

"Att föreställa sig att skadeökningarna främst beror på koldioxidutsläppens ökning är naivt och missledande. Det saknar dessutom vetenskaplig substans."

*Lennart Bengtsson
professor i meteorologi*

"Tusentals av alla dem som arbetat med IPCC-rapporten visste mycket väl att [ordföranden] Pachauri vilseledde varje gång han hävdade att IPCC bara använde peer review-källor. Men ingen reagerade."

*Donna Laframboise
författare*

"I sökandet efter en ny fiende som skulle kunna förena oss [hela mänskligheten] kom vi upp med idén att föroreningar och hotet från global uppvärmning skulle vara en lämplig metod."

*Alexander King
ordförande,
Romklubben*

"Jag är övertygad om att vi i miljöhänseende kan sköta torvanläggningarna ansvarsfullt. Men en faktor vi inte kan styra över är givetvis de politiska besluten."

*Tomi Yli-Kyyry
VD Vapo*

"När jag tillträdde jobbet som VD för Katternökoncernen för tio år sedan tänkte jag mig aldrig att jag skulle hamna i klimatbranschen. Men så ser världen ut i dag."

*Stefan Storholm
VD Katternö*

"Jag vill påstå att skälet till att mänskligt framkallade klimatförändringar definierats som en sanning för EU mest har att göra med aktörernas egna intressen av att skapa en världsordning."

*Jacob Nordangård
doktorand*

"Jag tror vi behöver utgå från att känslokommunikation ofta vinner över reflektion. Och att det är ytterst svårt att inte kommunicera känslor när man själv är engagerad."

*Minna Näsman
teologie doktor*

"Vi har naturgasresurser som kan räcka för Amerika i nästan hundra år, och min administration kommer att ta varje tillfälle i akt för att på ett säkert sätt utveckla denna energikälla."

*Barack Obama
president, USA*

"Temperaturen har nu stått still i femton år. Världen går inte under i morgon. Vi har fortfarande tid på oss att utveckla långsiktigt hållbara lösningar."

*Eija-Riitta Korhola
ledamot i Europa-
parlamentet*

"Min filosofi är att den gröna omställningen ska göras så att människor kan bo där de vill. Man ska kunna bo billigt på landet."

*Ville Niinistö
miljöminister*